

Комунальний заклад Сумської обласної ради –
обласний центр позашкільної освіти
та роботи з талановитою молоддю

2026-2030

**СТРАТЕГІЯ
ФУНКЦІОНУВАННЯ ТА
РОЗВИТКУ**

Місія закладу

Безпека простору

Цінності

Пріоритети

Завдання

Візія

Стратегія закладу позашкільної освіти - комплексний план функціонування та розвитку, що визначає місію та цінності закладу, а також візію, цілі, напрями, основні завдання його діяльності у визначений період.

Доступність

Оптимальність

Актуальність

Якість

Лідерство

ЗМІСТ

1. Вступна частина	5
1.1. Актуальність, мета і завдання Стратегії	5
1.2. Аналіз роботи закладу з реалізації Стратегії розвитку на 2021-2025 рр.	7
1.3. Проблеми, на розв'язання яких спрямована Стратегія функціонування і розвитку закладу на 2026-2030 роки...	10
1.4. Візія та технологія реалізації Стратегії	13
2. Змістова частина	16
2.1. Загальні положення	16
2.2. Розбудова соціально-педагогічної моделі закладу	17
2.3. Актуалізація Освітньої програми закладу	19
2.3.1. Актуалізація змісту Освітньої програми закладу	19
2.3.2. Акценти в освітній діяльності за напрямками позашкільної освіти.....	21
Дослідницько-експериментальний напрям	21
Науково-технічний напрям	22
Гуманітарний напрям	23
Художньо-естетичний напрям	24
Туристсько-краєзнавчий напрям	25
Еколого-натуралістичний напрям	26
Фізкультурно-спортивний напрям	27
Військово-патріотичний напрям	28
Соціально-реабілітаційний напрям	29
Оздоровчий напрям	30
2.4. Робота Центру як закладу обласного підпорядкування	31
2.4.1. Особливості освітнього менеджменту в області	31
2.4.2. Акценти у роботі за напрямками позашкільної освіти	36
Дослідницько-експериментальний напрям	36
Науково-технічний напрям	37
Гуманітарний напрям	37
Художньо-естетичний напрям	38
Туристсько-краєзнавчий напрям	38
Еколого-натуралістичний напрям	39
Фізкультурно-спортивний напрям	40
Військово-патріотичний напрям	40
Соціально-реабілітаційний напрям	41
Оздоровчий напрям	41

2.5.	Акценти у методичній роботі та роботі з педагогами	42
2.6.	Акценти у роботі психологічної служби закладу	43
2.7.	Особливості ресурсного забезпечення діяльності закладу	45
2.8.	Розбудова соціальної взаємодії закладу	45
2.9.	Управлінська діяльність	48
2.10.	Розбудова внутрішньої системи забезпечення якості освіти	49
2.11.	Контроль виконання та фінансове забезпечення Стратегії	49
3.	Результативна частина	50
3.1.	Очікувані результати освітньої діяльності закладу	50
3.2.	Очікувані результати освітнього менеджменту в області	51
3.3.	Супутні соціальні ефекти	52
	Словник	53

1. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1.1. Актуальність, мета і завдання Стратегії

Глобальне прискорення науково-технічного прогресу, суттєві соціально-економічні зміни у життєдіяльності країни, російська військова агресія актуалізували проблему перебудови всіх сфер діяльності держави. Трансформаційна процеси, що сьогодні швидко поширюються у галузі освіти, спричиняють кардинальні зміни не лише в організаційних засадах (структурні, організаційно-управлінські, методичні, безпекові), а й у змісті, формах і форматах, методиках і технологіях діяльності закладів позашкільної освіти, що спричиняє необхідність формування нових стратегій функціонування та розвитку.

Сучасні заклади позашкільної освіти покликані реалізовувати право дітей і молоді на вільний вибір напрямів діяльності; створювати умови для їх ментального і фізичного розвитку; сприяти адаптації до умов життєдіяльності у складний воєнний та післявоєнний час; формувати досвід взаємодії в існуючих системах соціальних відносин; сприяти розвитку патріотичних поглядів і переконань, утвердженню морально-етичних установок і громадянської позиції, що у сукупності визначає подальший розвиток і соціальне становлення особистості.

Керуючись Законами України «Про освіту», «Про позашкільну освіту», іншими нормативно-правовими документами, що регламентують і цілеспрямовують діяльність закладів позашкільної освіти, педагогічний колектив комунального закладу Сумської обласної ради – обласного центру позашкільної освіти та роботи з талановитою молоддю (далі Центр) приділяє значну увагу формуванню власної моделі забезпечення ефективності роботи під час війни та у післявоєнний період. У цьому контексті була розроблена нова Стратегія функціонування та розвитку комунального закладу Сумської обласної ради – обласного центру позашкільної освіти та роботи з талановитою молоддю (далі Стратегія) на 2026-2030 роки.

Стратегія є довгостроковим комплексним документом, що визначає пріоритетні напрями, цілі, завдання, заходи та процедури щодо вдосконалення діяльності Центру як закладу позашкільної освіти обласного підпорядкування, **місією якого є** поєднання освітньої діяльності за 10 напрямками позашкільної освіти з виконанням функцій закладу-лідера, що забезпечує організаційно-координаційну, методико-технологічну, організаційно-масову роботу в системі позашкільної освіти області, спрямовує діяльність педагогічних колективів на підтримку її функціональності і поступовий розвиток в існуючих реаліях воєнного і післявоєнного часу.

Мета Стратегії: забезпечення ефективного функціонування і розвитку комунального закладу Сумської обласної ради – обласного центру позашкільної освіти та роботи з талановитою молоддю як самостійного комплексного закладу позашкільної освіти та закладу-лідера (методико-координаційного центру) в системі позашкільної освіти області, що консолідує діяльність педагогів й спрямовує її на збереження й адекватну сучасним реаліям розбудову відкритого, безпечного, патріотично спрямованого позашкільного освітнього простору Сумщини.

Завдання Стратегії:

1. Оптимізація соціально-педагогічної моделі діяльності Центру (безпековий, організаційно-управлінський, освітньо-процесуальний, методичний, психологічний, ресурсний та інші аспекти) у контексті вимог воєнного та післявоєнного часу.

2. Оновлення Освітньої програми закладу (компенсаторний, навчально-розвивальний, виховний, методико-педагогічний, психологічний, соціально-реабілітаційний аспекти) у відповідності до нових соціальних запитів на позашкільну освіту, сучасних суспільних викликів та організаційних проблем.

3. Визначення акцентів у діяльності закладу за напрямками позашкільної освіти з урахуванням суспільних вимог щодо психолого-педагогічної підтримки та соціальної реабілітації дітей та учнівської молоді в сучасних реаліях життя.

4. Спрямування діяльності педагогічного колективу Центру на:

- актуалізацію програмного забезпечення освітньої діяльності;
- розбудову наскрізних практик національно-патріотичного виховання у контексті підсилення суспільних запитів на формування національної ідентичності, визначення ціннісних орієнтирів, підвищення загальної культури та культури здоров'я молодого покоління;
- формування нових педагогічних, психолого-педагогічних та соціально-реабілітаційних практик на основі сучасних наукових підходів, педагогічних методик і технологій, доступних ІТ-ресурсів;
- збагачення освітніх практик, зорієнтованих на компенсацію освітніх втрат, профорієнтацію та допрофесійну підготовку учнівської молоді;
- упровадження сучасних інклюзивних технологій (освітні, соціальні, соціокультурні, громадянсько-патріотичні, ін.);
- актуалізацію ресурсного забезпечення роботи творчих об'єднань (дидактичне, методико-технологічне, науково-методологічне, ін.);
- розбудову системи забезпечення академічної доброчесності.

5. Розбудова практик організаційно-координаційної та методичної роботи в області з урахуванням нових ризиків, в організації роботи закладів позашкільної освіти області в умовах війни та післявоєнний час, появи локальних організаційно-комунікаційних проблем (перебої в енергопостачанні, періодична недоступність інтернету, інфраструктурні проблеми):

- удосконалення моніторингу діяльності закладів позашкільної освіти області; розбудова практик їх методичного супроводу (кураторство);
- реалізація нових обласних соціально-освітніх проєктів і освітніх програм,

орієнтованих на забезпечення права дітей на якісну позашкільну освіту незалежно від їх місця проживання чи тимчасового перебування;

- актуалізація методичних моделей дистанційної, виїзної, масової, оздоровчо-виховної роботи;
- удосконалення систем роботи профільних обласних методичних об'єднань педагогів закладів позашкільної освіти.

6. Окреслення пріоритетів у методичній роботі та роботі з педагогами (сфери комунікації, підвищення професійної компетентності педагогів, формування нових педагогічних практик, організації роботи методичних об'єднань).

7. Визначення нових акцентів у роботі психологічної служби закладу.

8. Визначення особливостей ресурсного забезпечення діяльності закладу.

9. Розбудова мережі соціальної взаємодії закладу (робота з батьками, суспільними інституціями, міжнародне співробітництво).

10. Удосконалення системи управління діяльністю закладу на основі сучасних технологій освітнього менеджменту, концептів державно-громадського управління.

11. Оптимізація внутрішньої системи забезпечення якості освіти та механізмів контролю за академічною доброчесністю учасників освітнього процесу.

12. Організація адміністративного моніторингу для оперативного контролю й корегування роботи з реалізації положень Стратегії.

1.2. Аналіз роботи закладу з реалізації Стратегії розвитку на 2021-2025 роки

Центр є закладом обласного підпорядкування, що виконує функції самостійного комплексного закладу позашкільної освіти та функції організаційно-координаційного і методичного осередку, діяльність якого спрямована на збереження і сталий розвиток позашкільної освіти в області.

У закладі діють 8 навчальних відділів, що забезпечують ранній творчий розвиток дітей (пропедевтичний навчальний рівень); художньо-естетичну, туристсько-краєзнавчу, фізкультурно-спортивну, еколого-натуралістичну, декоративно-ужиткову, науково-технологічну, пошуково-дослідницьку, оздоровчу, гуманітарну діяльність дітей та учнівської молоді (початковий, основний та вищий навчальні рівні). Організовано роботу понад 300 гуртків та інших творчих об'єднань, у яких проводиться системна робота щодо формування профільних компетентностей і соціального досвіду дітей та учнівської молоді, на основі сучасних технологій (ІТ, STEM-орієнтовані, ін.) формуються нові практики навчально-розвивальної та виховної роботи, забезпечується профорієнтація й допрофесійна підготовка. Освітня робота в області забезпечується системною діяльністю Сумського територіального відділення МАН України, Пересувного закладу позашкільної освіти та профільних обласних шкіл та органічно доповнюється широким спектром організаційно-масової, проєктної, соціально-педагогічної, психолого-педагогічної, методико-технологічної роботи.

Кардинальні зміни у життєдіяльності країни, що відбувалися протягом останніх п'яти років, зумовили необхідність оперативної актуалізації стратегічних завдань діяльності закладу. Ураховуючи суспільні запити на позашкільну освіту в умовах війни (компенсаторно-освітні, навчально-розвивальні, соціалізуючі, патріотично-виховні, соціально-реабілітаційні, психолого-педагогічні аспекти), значна увага приділялася:

- підбору нових форматів, форм, методик і технологій освітньої, організаційно-координаційної, методичної, оргмасової роботи;
- поширенню процесів діджиталізації усіх складових соціально-педагогічної моделі діяльності закладу (адміністративна, методична, освітня, психолого-педагогічна, методико-координаційна);
- формуванню нових педагогічних практик на основі сучасних ІТ-ресурсів, наукових підходів (діяльнісний, компетентнісний, холістичний, ін.) і педагогічних технологій (STEM-орієнтовані, інтерактивні, проєктні, ін.);
- організації роботи з подолання освітніх втрат дітей та учнівської молоді;
- актуалізації форм і засобів національно-патріотичного виховання (історико-краєзнавчий, мистецький, екологічний, громадянський, військово-спортивний, ін. аспекти);
- організації психолого-педагогічної підтримки здобувачів освіти та їх батьків;
- залученню до занять і заходів закладу дітей, які мають статус внутрішньо переміщених осіб, дітей із соціально вразливих верств населення, дітей з особливими освітніми потребами;
- збагаченню форм профорієнтаційної роботи на основі взаємодії з закладами освіти, науковими установами, виробничими підприємствами, громадськими організаціями області.

Упродовж 2021-2025 років розбудова усіх напрямів роботи Центру відповідає завданням, визначеним програмно-концептуальними документами, зокрема Концепцією розвитку позашкільної освіти, Концепцією екологічної освіти населення, Концепцією художньо-естетичного виховання учнів у загальноосвітніх і позашкільних навчальних закладах, Стратегією національно-патріотичного виховання на 2020-2025 роки. Організація освітньої та оргмасової роботи, реалізація обласних соціально-освітніх проєктів здійснювалася в тісній співпраці з суспільними інституціями – закладами загальної середньої, професійної, вищої освіти, науковими установами, виробничими підприємствами, громадськими організаціями, засобами масової інформації.

Значна увага приділялася новаційній діяльності педагогів, зокрема формуванню нових педагогічних практик:

- роботи з обдарованою учнівською молоддю у межах програми «Молода генерація Сумщини на 2023-2027 роки», реалізації STEM-проєктів, ін.);
- громадянсько-патріотичного виховання через участь у всеукраїнських патріотичних іграх, реалізацію обласних і місцевих соціально-освітніх

проектів, діяльність міжгурткового творчого об'єднання «ЕКОДІМ», різні форми взаємодії з громадськими організаціями, ін.);

- компенсаторного навчання у форматі роботи цифрового освітнього центру «DLC», у межах профільних навчальних програм);
- розвитку соціального інтелекту вихованців, що передбачає розвиток навичок комунікації та навчально-творчої взаємодії, спільну проектну діяльність, добродійність і волонтерство, участь у житті громади;
- соціалізації, соціальної реабілітації здобувачів освіти шляхом залучення до навчально-творчої, соціокультурної, добродійної діяльності.

Методико-координаційну роботу було спрямовано на розбудову цілісного регіонального позашкільного освітнього простору, створеного спільними зусиллями закладів позашкільної освіти області. Позашкільний освітній менеджмент охоплював питання організації освітнього процесу в умовах війни, узгодження оргмасової та методичної роботи, новаційної діяльності, підвищення професійної компетентності педагогів. Масові заходи для дітей та учнівської молоді, методико-педагогічні заходи проводилися в очному або дистанційному форматах відповідно до поточної безпекової ситуації в області. Належна увага приділялася організації діяльності обласних профільних методичних об'єднань, у форматі яких відбувалося обговорення актуальних методико-педагогічних проблем, презентувалися кращі педагогічні практики і нові методичні доробки, організовувалися заняття для підвищення професійної компетентності, психологічні тренінги, ін.

Підвищенню професійного рівня педагогів закладів позашкільної освіти області сприяло проведення конкурсних методико-педагогічних заходів, зокрема обласних етапів щорічного Всеукраїнського конкурсу професійної майстерності, конкурсів рукописів навчальної літератури. Кращі методичні доробки педагогів презентувалися під час обласних і всеукраїнських методико-педагогічних заходів.

Методико-координаційна робота Центру сприяла консолідації обласної спільноти педагогів-позашкільників навколо проблем адаптації освітнього процесу до складних умов пандемії (до 2022 р.) та повномасштабної російської військової агресії (із 24.02.2022 р.). Проведення обласних педагогічних форумів, конференцій, семінарів-практикумів, тренінгів відбувалося у очному та дистанційному форматах відповідно до безпекових вимог під час дії воєнного стану. Узагальнені матеріали заходів публікувалися в інформаційних збірниках Центру, всеукраїнських фахових виданнях, висвітлювалися на освітніх web-платформах та web-сайті Центру.

Разом з тим, функціонування та розвиток закладу, забезпечення актуалізації освітньої, організаційно-координаційної, методичної роботи ускладнювалося реаліями життєдіяльності області в умовах війни. Станом на 01.12.2025 року в області зруйновано 2 ЗПО, зазнали пошкоджень 23 ЗПО. Попри це мережа закладів позашкільної освіти області залишилася сталою. Жоден заклад не припинив своєї діяльності. Проблема підсилювалася трансформаційними процесами, що відбувалися в позашкільній освіті як складовій системи освіти України, та зміною соціальних запитів на її напрями і профілі.

1.3. Проблеми, на розв'язання яких спрямована Стратегія функціонування і розвитку закладу на 2026-2030 рр.

Проблема 1. Забезпечення функціональності закладу у воєнний та післявоєнний період, використання його можливостей і потенціалів для подальшої трансформації і розвитку

У воєнний і післявоєнний період збереження освітньої, методичної та організаційно-координаційної функціональності закладу залежить як від зовнішніх (активність ворожих обстрілів, розташування у зонах бойових дій, наявність руйнувань, щільність мінування територій, ін.), так і внутрішніх (збереження матеріальної бази, кадрів, контингенту здобувачів освіти) чинників.

Актуалізація змісту, форм, форматів освітньої і соціокультурної діяльності Центру потребує оперативного й адекватного реагування на:

- трансформаційні процеси, що відбуваються у системі освіти України;
- нові запити суспільства на позашкільну освіту для дітей та молоді (освітній, виховний, соціалізуючий, профорієнтаційний, психолого-педагогічний аспекти);
- підвищення соціального попиту на нові профілі позашкільної освіти;
- поширення нових технологій (педагогічні, ІТ, соціокультурні, ін.), поява нових ресурсів (матеріальні, технічні, цифрові, ін.) для освіти;
- зміни у освітніх і соціокультурних зв'язках закладу;
- появу нових можливостей для міжнародного освітнього співробітництва.

Проблема 2. Необхідність актуалізації *Методики позашкільної освіти*

Невідкладною є потреба в актуалізації змісту (навчальні програми), форм (гурткова, оргмасова, клубна, музейна, проектна, ін. робота) і форматів (очний, дистанційний, змішаний) організації освітнього процесу. Це визначає необхідність:

- організації оперативної роботи з актуалізації програмно-методичного забезпечення діяльності закладів позашкільної освіти;
- урахування наявності перспективних ідей і перетворення їх у корисні новачі (формування нових педтехнологій та їх елементів, опора на нові ресурси, розроблення технологій дистанційної роботи, ін.);
- спрямування методичної діяльності педагогів на створення цифрового навчального контенту (посібники, відео, аніма, аудіо; інтерактивні завдання, ігри, тести; на основі технологій 3D, AR, VR, ін.);
- стимулювання педагогів до формування нових освітніх практик (компенсаторні, соціалізуючі, соціально-реабілітаційні, безпекові, валеологічні, патріотично-виховні, ін.) на основі сучасних підходів, ресурсів і технологій;
- розбудови цифрового регіонального позашкільного освітнього простору;
- створення спільного репозитарію цифрових освітніх ресурсів.

Проблема 3. Оптимізація освітнього процесу у відповідності до вимог воєнного та післявоєнного часу

Організація освітнього процесу відповідно до сучасних суспільних завдань, батьківських запитів на напрями позашкільної освіти для дітей та учнівської молоді, їх виховання, соціалізацію, психолого-педагогічну підтримку та профорієнтацію потребує виваженої організації (зручний розклад, оптимальна тривалість, доступні ресурси і формати організації занять, заходів), кваліфікованого застосування нових дидактичних і методико-технологічних доробків педагогів-практиків.

Серед найбільш затребуваних напрямів коригування освітнього процесу:

- основи безпеки та долікарської допомоги, виживання у складних умовах;
- сучасні методи збереження й укріплення фізичного здоров'я;
- розвиток соціального інтелекту особистості (основи комунікації та ефективної взаємодії, формування емоційної культури, ін.);
- надолуження освітніх втрат (компенсаторне навчання) дітей та учнівської молоді;
- розвиток обдарувань дітей та учнівської молоді (реалізація Програми «Молода генерація Сумщини на 2023-2027 роки», обласних соціально-освітніх проєктів; залучення учнівської молоді до навчання у Сумському територіальному відділенні МАН України);
- формування національної ідентичності зростаючої особистості (історико-краєзнавчий, культурно-мистецький, еколого-патріотичний, гуманітарний, громадянсько-патріотичний, ін. аспекти).

Проблема 4. Оптимізація методико-координаційної роботи в області

Реалізація лідерських функцій закладу у воєнний і післявоєнний час потребує постійного коригування моделі методико-координаційної роботи в регіональній системі позашкільної освіти.

Розв'язання цієї проблеми пов'язане з необхідністю урахування:

- сформованості нових управлінських технологій (позашкільний освітній менеджмент; опора на сучасні цифрові ресурси і технології, ін.);
- важливості інформаційної, методико-технологічної підтримки закладів, що зазнали ресурсних втрат в освітній, матеріально-технічній та методичній сферах діяльності;
- можливостей сформованих дистанційних технологій для здійснення освітньої (онлайн заняття, конференції; відеоуроки та відеомайстерки; онлайн тренінги, ін.), організаційно-масової (івенти, конкурсні заходи, онлайн змагання, ін.) та методичної (онлайн форуми, конференції, семінари, практикуми, тренінги; нетворкінги, ін.) роботи;
- потенціалів новаційної діяльності педагогів (упровадження нових форм, засобів, технологій, ін.), що є основою для формування нових педагогічних практик (наскрізна робота з формування національної ідентичності, STEM-освітні практики, соціокультурна інклюзія, ін.).

Проблема 5. Необхідність забезпечення психолого-педагогічної підтримки здобувачів освіти та їх батьків

Очевидно, що подолання психологічних травм, отриманих дітьми та їх рідними під час воєнних дій, є і ще тривалий час буде актуальним напрямом роботи педагогів-позашкільників. Це значно підвищує значення психолого-педагогічної і соціально-реабілітаційної складових соціально-педагогічної моделі діяльності Центру як комплексного закладу позашкільної освіти.

Складовими цієї проблеми є:

- необхідність захисту та зміцнення психічного здоров'я (емпатійна та емоційна підтримка, підвищення психологічної стійкості, протидія булінгу та кібербулінгу, ін.);
- потреба в урізноманітненні напрямів і форм соціальної реабілітації (формування навичок самоорганізації і саморегуляції, упередження розвитку різних форм асоціальної та аморальної поведінки, ін.) через різні види хобі-занять у сфері вільного часу;
- забезпечення соціально-освітньої реінтеграції дітей і молоді, які разом зі своїми родинами повернулися з еміграції;
- організація цільового навчання батьківського контингенту (психологічна просвіта батьків або осіб, які їх замінюють; основи відповідального батьківства; ін.).

Проблема 6. Подолання дефіциту кваліфікованих педагогічних кадрів

Брак кваліфікованих педагогічних кадрів, що виник під час війни, іще деякий час зберігатиметься у післявоєнний період. Розв'язання цієї проблеми передбачає необхідність:

- упровадження нових форм корпоративного навчання, що є важливим для підвищення професійної компетентності педагогів;
- залучення науковців, фахівців різних галузей економіки (виробництво, торгівля, сфера послуг, ін.) до навчально-виховної та творчої роботи з дітьми та учнівською молоддю;
- організації студентських практик на базі навчальних відділів Центру;
- залучення студентської молоді до реалізації соціально-освітніх і соціокультурних проєктів, волонтерських заходів, добрих справ;
- організації спільної участі учнівської та студентської молоді у міжнародних освітніх програмах, олімпіадах, конкурсах, ін. заходах;
- забезпечення психологічної підтримки педагогів та залучених до освітнього процесу фахівців;
- співпраці з обласною профспілкою працівників освіти та місцевими органами виконавської влади щодо підсилення соціального захисту педагогів-позашкільників (підвищення заробітних плат, виплати за умови праці, надання соціального житла, підтримка фахівців з інвалідністю, ін.).

Проблема 7. Розбудова соціальних, галузевих, міжгалузевих і міжнародних зв'язків

Спричинені агресивною війною руйнування суттєво вплинули, але не знищили систему соціальних, галузевих, міжгалузевих і міжнародних зв'язків закладу. Попри все триває адекватна ситуації трансформація зв'язків, що передбачає необхідність:

- *громадські зв'язки*: урахування важливості взаємодії з державними установами (робота з лідерами дитячого самоврядування, основи правової освіти, різні види громадських практик) та місцевими громадськими організаціями (соціально-інклюзивні акції; використання можливостей практик роботи з учнівським активом; організація різних видів громадсько корисної, волонтерської, добродійної діяльності; ін.);
- *галузеві зв'язки*: осучаснення напрямів і форм організації співпраці з закладами загальної середньої, професійної (професійно-технічної) освіти (олімпіадний рух, реалізація обласних освітніх програм і соціально-освітніх проєктів, оргмасова діяльність);
- *міжгалузеві зв'язки*: урахування потенціалів щодо профорієнтації, спеціалізованої освіти, організації пізнавальних екскурсій і зустрічей, допрофесійних навчальних практик (з урахуванням вимог щодо безпеки і збереження здоров'я здобувачів освіти);
- *міжнародні зв'язки*: об'єктивного оцінювання можливостей щодо організації учнівських обмінів, організації дистанційної комунікації та спільних заходів, забезпечення участі у міжнародних освітніх програмах, проєктах, олімпіадах, конкурсах, форумах, ін.

На розв'язання вищезазначених проблем спрямовано зміст Стратегії функціонування і розвитку Центру на 2026 – 2030 роки.

1.4. Візія та технологія реалізації оновленої Стратегії

Візія: в умовах воєнного стану та під впливом трансформаційних процесів у національній системі освіти Стратегія визначає основні орієнтири та ключові напрями роботи педагогічного колективу для забезпечення ефективності функціонування та сталого розвитку комунального закладу Сумської обласної ради – обласного центру позашкільної освіти та роботи з талановитою молоддю як:

- самостійного комплексного закладу позашкільної освіти, що організовує навчально-творчу діяльність понад 4000 здобувачів освіти 4–18 років;
- закладу-лідера (регіонального центру) в системі позашкільної освіти області, що забезпечує координацію й методичний супровід діяльності закладів позашкільної освіти, спрямовує зусилля педагогів на розбудову спільного багатосекторного позашкільного освітнього простору.

В основу Стратегії покладено *принципи*:

- *гуманізації* – створення доступного й безпечного позашкільного освітнього середовища; задоволення освітніх і соціокультурних потреб здобувачів освіти різних вікових категорій;
- *компенсаторності* – реалізація соціального попиту на надолуження освітніх втрат дітей та учнівської молоді, їх виховання, соціалізацію та соціокультурну інклюзію, профорієнтацію та допрофесійну підготовку;
- *концептуальності та технологічності* – визначення мети, завдань, умов, ресурсів і заходів для забезпечення функціонування та розвитку Центру як комплексного закладу позашкільної освіти та організаційно-координаційного і методичного центру (закладу-лідера) в системі позашкільної освіти області;
- *скоординованості* – узгодження внутрішньої і зовнішньої складових позашкільного освітнього менеджменту (управлінський, методичний, психологічний аспекти);
- *науковості* – доцільного поєднання сучасних наукових підходів (компетентнісний, діяльнісний, особистісно орієнтований, холістичний, інтеграційний, ін.), освітніх, інформаційно-комунікаційних технологій і методичного супроводу всіх напрямів діяльності закладу;
- *психологічності* – психологічного супроводу учасників освітнього процесу; уведення сучасних психолого-педагогічних технологій для соціальної адаптації, соціалізації, соціальної інклюзії, педагогічної підтримки та соціальної реабілітації дітей та учнівської молоді;
- *наступності в діяльності* – поєднання новаційної діяльності й перспективного досвіду педагогічного колективу;
- *прогностичності* – визначення можливостей і потенціалів розвитку закладу на основі моніторингової та аналітичної діяльності.

Технологія реалізації оновленої Стратегії вклучає напрями роботи, що:

- *забезпечують функціональність соціально-педагогічної моделі закладу*:
 - оптимізують організаційно-функціональну структуру Центру;
 - збагачують організаційні технології та формати діяльності (дистанційні, змішані);
- *підвищують ефективність освітнього процесу*:
 - актуалізують зміст Освітньої програми закладу; визначають актуальні освітні напрями та наскрізні педагогічні лінії;
 - спрямовують діяльність педагогів на створення цифрового ресурсного забезпечення освітньої, психолого-педагогічної, масової роботи;
 - сприяють розбудові *внутрішньої системи забезпечення якості освіти* (адміністративний та методичний моніторинг, контроль академічної доброчесності, механізм верифікації виданих свідоцтв про набуту позашкільну освіту);

- *підвищують ефективність методичної роботи та роботи з педагогами:*
 - актуалізують зміст, форми, методики і технології позашкільної освіти;
 - розбудовують цифровий позашкільний освітній простір, збагачують практики застосування ІТ-ресурсів; сприяють створенню репозитарію цифрових ресурсів;
 - удосконалюють систему роботи з педагогічними кадрами (підвищення професійної компетентності педагогів, мотивація до самоосвітньої діяльності, організація методичного мейкерства);
 - забезпечують висвітлення нових педпрактик і перспективного досвіду;
- *оптимізують фінансово-господарську діяльність:*
 - забезпечують ефективність кошторисно-бюджетного механізму фінансування роботи закладу з обласного бюджету;
 - підтримують активність співпраці з державними установами, місцевими громадами, бізнесовими структурами, громадськими організаціями, батьками вихованців з метою розширення позашкільного освітнього простору;
 - оптимізують господарську діяльність закладу для збереження, забезпечення функціональності й розвитку ресурсної бази закладу;
 - забезпечують надання платних освітніх послуг населенню (у межах переліку послуг, передбачених чинним законодавством);
- *розвивають регіональний позашкільний освітній менеджмент:*
 - оптимізують організаційно-координаційну (координація планів роботи, реалізація спільних проєктів), методичну (організаційна, навчально-методична, методико-технологічна складові) діяльність у регіональній системі позашкільної освіти;
 - забезпечують методико-технологічний супровід процесів трансформації і розвитку в регіональній системі позашкільної освіти.

Серед *ризиків* реалізації Стратегії:

- *зовнішні небезпеки і труднощі:*
 - ускладнення демографічної ситуації та соціально-економічні проблеми в області, що виникли в наслідок російської воєнної агресії;
 - недосконалість механізмів фінансування закладів позашкільної освіти, що зумовлено недосконалістю чинної нормативно-правової бази;
- *внутрішні труднощі закладу:*
 - проблема зменшення контингенту здобувачів освіти, зумовлена внутрішньою та зовнішньою міграцією населення через війну;
 - проблеми кваліфікованого кадрового забезпечення; недостатній рівень психологічної та ІТ-підготовленості частини педагогів;
- *регіональні ризики:*
 - критична потреба у забезпеченні доступності позашкільного освітнього простору (матеріальний, технологічний і цифровий компоненти).

2. ЗМІСТОВА ЧАСТИНА

2.1. Загальні положення

Викладені положення є узагальненням результатів спільної роботи педагогічного колективу щодо проектування процесів, що можуть забезпечити успішність функціонування і розвитку Центру як комплексного закладу позашкільної освіти; закладу-лідера (методико-координаційного центру) позашкільної освіти в області.

Положення Стратегії визначені у відповідності до **цінностей закладу**, якими є:

- *дитина*, її безпека, фізичне і психічне благополуччя, успішність у навчанні і самореалізація у творчій діяльності, усвідомлення своєї національної ідентичності, сформованість громадянської позиції, підготовленість до життя у сучасному світі;
- *родина*, її згуртованість, національно визначена культура, громадянська активність та відповідальне батьківство;
- *українське суспільство*, його історія, етнічний склад, культура; сучасні запити на освіту, всебічний розвиток і громадянсько-патріотичне виховання молодого покоління, його підготовку до захисту, відновлення з руїн та розбудови України.

Положення Стратегії сформовані з урахуванням особливостей організації роботи закладу в умовах війни та післявоєнний час, а саме:

- *організація освітньої діяльності*:
 - необхідність дотримання вимог щодо безпеки та збереження здоров'я учасників освітнього процесу;
 - суспільний запит на постійну актуалізацію змісту і форм позашкільної освіти; створення умов для формування національної ідентичності, набуття досвіду взаємодії з громадою;
 - необхідність чергування форматів роботи (очний, дистанційний, змішаний) у відповідності до безпекових та епідеміологічних умов у місті;
 - опора на доступні ІТ-ресурси для організації діяльності закладу (навчальний, методичний, управлінський аспекти);
 - підвищення соціального попиту на компенсаторну освіту для дітей та молоді (навчально-розвивальний, виховний, соціалізуючий аспекти);

- підвищення батьківських запитів на психолого-педагогічну підтримку та соціалізацію дітей (соціальна адаптація; збагачення соціальних, безпекових, здоров'язбережувальних навичок), їх профорієнтацію, превентивне виховання, соціальну інклюзію та соціальну реабілітацію;
- необхідність постійної взаємодії з родиною (оперативні зміни розкладу занять, питання організації батьківської підтримки навчання і розвитку дітей, актуальні поради щодо виховання і розвитку у родині, ін.);
- *організація методико-координаційної роботи в області:*
 - необхідність застосування різних форматів проведення масових та методико-педагогічних заходів відповідно до безпекових умов;
 - організація роботи профільних обласних методичних об'єднань у дистанційному та змішаному форматах;
 - перегляд умов реалізації обласних програм і соціально-освітніх проєктів;
 - необхідність мотивації педагогів-позашкільників до формування нових практик на основі інтеграції освітнього змісту, упровадження апробованих методик і технологій, застосування сучасних ІТ-ресурсів;
 - спрямування роботи закладів на реалізацію компенсаторної функції (навчально-розвивальний, соціалізуючий, превентивний аспекти).

Положення Стратегії систематизуються за напрямками: розбудова соціально-педагогічної моделі закладу; актуалізація його Освітньої програми; визначення акцентів в освітній діяльності за напрямками; робота Центру як закладу обласного підпорядкування; акценти в методичній роботі та роботі з педагогічними кадрами; робота психологічної служби закладу; особливості ресурсного забезпечення; розбудова соціальної взаємодії закладу; управлінська діяльність; розбудова внутрішньої системи забезпечення якості освіти; контроль виконання та фінансове забезпечення Стратегії.

2.2. Розбудова соціально-педагогічної моделі закладу

Розбудова соціально-педагогічної моделі Центру є визначальним чинником підвищення ефективності його роботи як самостійного комплексного закладу позашкільної освіти та закладу-лідера (методико-координаційного центру) в системі позашкільної освіти області.

Специфіка соціально-педагогічної моделі Центру визначається соціально зорієнтованими компонентами його освітньої діяльності, зокрема спрямованістю навчально-розвивальної, виховної роботи на формування пізнавально-практичних, комунікативних, творчих, безпекових та валеологічних складових життєвої компетентності підростаючого покоління. Це є важливим для його соціалізації (засвоєння соціальних норм, цінностей, правил), пізнавально-практичної, творчої, соціокультурної самореалізації в позашкільному освітньому просторі та впливає на формування резильєнтності (життєвої/психологічної стійкості) в сучасних умовах

життя. Зазначене відображається в організаційно-педагогічних засадах діяльності закладу (ціль, місія, цінності, завдання, напрями, форми роботи), його організаційно-функціональній структурі (адміністрація, методичний, навчальні та оргмасовий відділи, психологічна служба, фінансово-господарський відділ, ін.), моделях організації роботи (адміністративна, навчальна, оргмасова, методична, психологічна, ін.) та очікуваннях – освітніх і соціальних результатах діяльності.

Реалізація стратегічного завдання щодо розбудови соціально-педагогічної моделі закладу сприяє систематизації освітньої роботи з упровадження нових профілів, пов'язаних із компенсацією освітніх втрат, творчим розвитком особистості, громадянською, валеологічною та хобі-освітою, профорієнтацією і допрофесійною підготовкою, іншими профілями, що впроваджуються відповідно до сучасних суспільно-політичних викликів і змін у соціальному попиті на позашкільну освіту.

Серед пріоритетних завдань роботи за означеними напрямами:

- *надолуження освітніх втрат*: розбудова методичної моделі компенсаторної діяльності Цифрового освітнього центру;
- *соціальна адаптація та творчий розвиток особистості*: удосконалення організаційно-педагогічних засад діяльності шкіл раннього творчого розвитку дитини (для вихованців 4–6 років), творчих об'єднань загально розвивального спрямування (I–II навчальні рівні);
- *соціалізація, психолого-педагогічна підтримка та профільна хобі-освіта*: актуалізація змісту, форм і форматів діяльності за еколого-натуралістичним, науково-технічним, художньо-естетичним, туристсько-краєзнавчим, фізкультурно-спортивним, гуманітарним, оздоровчим напрямами позашкільної освіти (I–III навчальні рівні);
- *психолого-педагогічний супровід розвитку інтелектуальної обдарованості*: актуалізація педпрактик, сформованих за науково-технічним та дослідницько-експериментальним напрямами (I–III навчальні рівні), психолого-педагогічний супровід учасників Програми «Молода генерація Сумщини на 2023-2027 роки»;
- *профільна освіта, профорієнтація та допрофесійна підготовка*: упровадження практично зорієнтованих профілів гурткової роботи, започаткування навчальних курсів науково-дослідницького, науково-технічного, мистецького, гуманітарного, профорієнтаційного спрямування (III навчальний рівень);
- *соціально-реабілітація та психолого-педагогічна підтримка*: розбудова організаційно-педагогічних засад діяльності дитячих об'єднань (гуртки, клуби, ін.) із компонентами оздоровчого, валеологічного, превентивного спрямування.

Важливим аспектом роботи щодо подальшої розбудови соціально-педагогічної моделі є дотримання збалансованості між основними функціями закладу, якими є навчально-розвивальна, виховна, організаційно-масова, методико-технологічна та лідерська в області (методико-координаційна).

2.3. Актуалізація Освітньої програми закладу

2.3.1. Актуалізація змісту Освітньої програми закладу

Науковою основою освітньої діяльності Центру є реалізація сучасних наукових підходів, зокрема: компетентнісного, діяльнісного, особистісно орієнтованого, холістичного, системного, інтеграційного.

Серед основних аспектів в освітній діяльності закладу – навчально-розвивальний, навчально-творчий, соціалізуючий, патріотично-виховний, соціально-реабілітаційний. Їх подальша розбудова та системне втілення потребує як перегляду і коригування змісту упроваджених навчальних програм, так і розроблення нових програм за сучасними запитами (вивчення мов, технології і дизайн, ІТ, культура здоров'я, ін.).

Поява компенсаторного аспекту в *Освітній програмі закладу* була зумовлена підвищеним соціальним попитом на нові форми і засоби подолання освітніх втрат дітей та учнівської молоді у сфері їх вільного часу. Подальша робота педколективу у цьому аспекті потребує:

- розбудови методичної моделі діяльності Цифрового освітнього центру (DLC) – цільового навчального підрозділу, що функціонує у закладі з 2024 року;
- коректного і доцільного введення до змісту профільних навчальних програм роботи гуртків та інших творчих об'єднань тем (розділів, блоків, модулів), спрямованих на подолання дітьми освітніх втрат із шкільних дисциплін.

У змісті *Освітньої програми закладу* зроблено акцент на соціальній зумовленості упровадження і подальшої розбудови сучасних педагогічних практик, зокрема STEM-орієнтованих, навчально-дослідницьких, проєктних, профорієнтації та допрофесійної підготовки, музейно-педагогічних, соціально-інклюзивних, учнівського самоврядування, ін. Належна увага приділена розвитку наскрізних педагогічних практик, що сформувався у закладі за напрямками: безпека і здоров'я, користування ІТ-ресурсами, розвиток соціального інтелекту, громадянсько-патріотичне виховання, соціальна інклюзія та профорієнтація, екологічна культура.

Особливого значення надано розбудові та поширенню *наскрізних практик національно-патріотичного виховання*, серед потенціалів яких:

- *організаційно-педагогічні*, що мають морально-етичні, історичні, культурні, краєзнавчі, екологічні, ІТ, медіакультурні та інші аспекти й акцентують увагу педагогів на створенні психолого-педагогічних умов, сприятливих для зростання і всебічного розвитку свідомої, компетентної, здорової, активної особистості;
- *загально-культурні*, що сприяють формуванню світоглядних переконань і ціннісних орієнтирів зростаючої особистості; забезпечують умови для створення навчальних ситуацій, важливих для розвитку її соціального

- інтелекту та збагачення життєвого досвіду (комунікаційна, навчально-творча діяльність; громадська активність);
- *національно-культурні*, що сприяють формуванню національної ідентичності зростаючої особистості, дають можливість створювати соціально-педагогічні умови для засвоєння нею морально-етичних цінностей, набуття досвіду пізнання, збереження і примноження досягнень національної культури (аспекти: історичний, мистецький, краєзнавчий, етнографічний, родинний, громадсько активний);
 - *громадянсько-патріотичні*, що мають різні аспекти, зокрема громадянсько-виховні (мовні, соціокультурні, громадянсько-правові, профорієнтаційні, громадянсько активні, волонтерські, ін.), еколого-патріотичні (еколого-просвітницькі, практичні природокористувацькі та природоохоронні, соціокультурні, ін.), лідерські (комунікаційні, участь у життєдіяльності громад, громадсько корисні справи, ін.), навчально-ігрові (патріотично орієнтовані ігри), ін.;
 - *валеологічні*, що складають основу для формування безпекових (навички безпеки життєдіяльності, надання первинної допомоги в умовах воєнного стану) та здоров'язбережувальних (особистий і колективний досвід збереження та зміцнення фізичного здоров'я, турботи про своє ментальне здоров'я) навичок здобувачів освіти та їх батьків;
 - *соціально-психологічні*, що мають психологічні (емпатійна підтримка, тренінги з комунікації, подолання стресових станів, тімбілдінг, ін.), превентивні (створення навчальних ситуацій для засвоєння норм поведінки, набуття навичок протидії булінгу та кібербулінгу, ін.), соціалізуючі (сприяння соціальній адаптації, розвитку емоційного інтелекту, соціальної інклюзії, ін.) аспекти;
 - *соціально-реабілітаційні*, що визначають спектр соціально-інклюзивних (організація соціальної взаємодії у гуртку, закладі, громаді), превентивних (правила ефективної комунікації, гендерне виховання, запобігання проявам агресії, ін.), психолого-педагогічних (навчання основам майндфулнес – технікам самопомоги, подолання тривожності, конфліктності, панічності) практик.

В організації роботи з *забезпечення якості освіти* зроблено акцент на необхідності врахування сучасних проблем (кадрові, ресурсні, організаційні, ін.) та вимог щодо безпеки учасників освітнього процесу, що зумовлюється особливостями роботи закладу в умовах воєнного та післявоєнного часу. Подальший розвиток цієї системи має забезпечуватися шляхом:

- упровадження технологій сучасного освітнього менеджменту для вирішення питань організації роботи як у закладі, так і в області;
- застосування цифрових ресурсів для оцінювання якості знань, умінь і навичок, набутих дітьми та молоддю в гуртках та інших об'єднаннях, у проєктній, конкурсній, змагальній та іншій позашкільній діяльності.

2.3.2. Акценти в освітній діяльності за напрямками

Дослідницько-експериментальний напрям

Навчання та розвиток:

- формування науково спрямованого позашкільного освітнього простору (лабораторії, STEM-майданчики, web-сайти, ін.);
- забезпечення умов для реалізації здобувачами освіти власних проєктів дослідно-експериментального спрямування (I-III навчальні рівні);
- урізноманітнення навчальних практик на основі сучасних STEM-освітніх (STrEM, STEAM) технологій (I-III навчальні рівні);
- профорієнтація у сфері наукової діяльності (тестування сучасних професій, огляди професій майбутнього, ін.);
- залучення здобувачів освіти старшого шкільного віку до участі у заходах Програми «Молода генерація Сумщини на 2023-2027 роки», олімпіадного та турнірного руху.

Соціалізація:

- *реалізація наскрізних педагогічних ліній:* сприяння опануванню основами академічної доброчесності, IT-підготовка, допрофесійна освіта;
- *соціальна інклюзія:* залучення до студентських наукових проєктів, заходів; урізноманітнення навчальних практик із соціального лідерства (участь у життєдіяльності закладу, громади міста);

Психолого-педагогічна підтримка:

- упровадження технологій тьюторингу та нетворкінгу для забезпечення індивідуального педагогічного супроводу навчально-дослідницької діяльності інтелектуально обдарованих здобувачів освіти;
- організація психологічних тренінгів (навчання технікам самоорганізації і саморегуляції, підвищення життєстійкості, подолання стресу, ін.).

Громадянсько-патріотичне виховання:

- сприяння опануванню основами відповідального громадянства;
- формування досвіду участі у патріотичних заходах, громадянських рухах (акції, добрі справи, участь у волонтерських заходах, ін.);
- залучення здобувачів освіти до участі в обласному освітньому проєкті «Об'єднані Україною. Сучасні виміри національної ідентичності».

Методичний супровід:

- актуалізація програмно-методичного забезпечення за напрямом;
- удосконалення IT забезпечення пошукової, дослідно-експериментальної, навчально-дослідницької діяльності здобувачів освіти;
- створення авторського цифрового контенту (за навчальними профілями): навчальні посібники, відео, інтерактиви (квізи, квести, тести);
- створення репозитарію цифрових освітніх ресурсів (за профілями);
- формування науково зорієнтованого сектору в освітньому web-просторі закладу.

Науково-технічний напрям

Навчання та розвиток:

- поглиблення процесів діджиталізації (опора на цифрові ресурси і технології в організації навчально-творчої діяльності здобувачів освіти);
- упровадження сучасних навчальних профілів (ІТ, 3D-друк, історична і сучасна військова техніка, ін.);
- осучаснення організаційних форм роботи (Techno-Lab, Robo-Lab, Legomanія, ін.);
- забезпечення умов для реалізації здобувачами освіти власних проєктів науково-технічного спрямування; організація роботи дослідно-експериментальних локацій (майданчики, майстерні);
- профорієнтація у сфері науково-технічної діяльності (профорієнтаційні екскурсії, ознайомлення з крафтовими професіями, огляди військово-технічних професій сучасного і майбутнього, ін.);
- упровадження концепту «Родинна майстерня»;
- осучаснення форматів презентаційних і змагальних заходів;
- рутинізація тижнів науки і техніки (інженерні, STEM, ін.);
- масштабування спортивно-технічних навчально-ігрових івентів (техно-челенджі, Robo-ігри, web-ігри, ін.).

Соціалізація:

- *реалізація наскрізних педагогічних ліній:* ІТ-підготовка (користування власними девайсами для освіти і творчої діяльності; ознайомлення з онлайн сервісами, ресурсними платформами, сайтами, влогами, ін.); основи підприємництва; героїка українців у сучасній війні; морально-етичне виховання;
- *допрофесійна підготовка:* урізноманітнення літніх навчальних практик (крафтові, виробничі); тестування професій у сферах ІТ, технічного моделювання, дизайну, ін.;
- *соціальна інклюзія:* збагачення форм «соціального включення» (залучення у життя закладу, громади; взаємодія з ГО, місцевими виробництвами).

Громадянсько-патріотичне виховання:

- висвітлення військово-технічних аспектів історії України;
- застосування крафтових та мейкерських технологій у громадських, добродійних та волонтерських активностях.

Методичний супровід:

- актуалізація програмно-методичного забезпечення роботи гуртків та інших творчих об'єднань;
- створення авторського цифрового контенту (за навчальними профілями);
- створення репозитарію цифрових освітніх ресурсів (за профілями);
- формування науково-технічного сектору в освітньому web-просторі закладу.

Гуманітарний напрям

Навчання та розвиток:

- розроблення та реалізація короткострокових інтеграційних (STEAM, STREAM, STrEM), профорієнтаційних (огляд та тестування професій), навчальних (компенсаторно-освітні, навчально-дозвіллієві, цільової підготовки до змагань, ін.) програм;
- розбудова системи підготовки лідерів учнівського самоврядування (основи соціального менеджменту, реалізація лідерських проєктів, соціальна інклюзія);
- актуалізація практик раннього творчого розвитку дитини (школи, клуби, студії) на основі сучасних педагогічних технологій (соціальна адаптація, компенсаторне навчання, розвиток соціального інтелекту, психолого-педагогічна підтримка, ін.);
- розвиток актуальних профілів позашкільної освіти (літературний, мовознавчий, бібліотечно-бібліографічний, психологічний, соціологічний, іноземні мови, ін.);
- створення умов для реалізації навчальних проєктів у соціально-гуманітарній сфері (літературні, мистецькі, ін.);
- збагачення практик організації спільної родинної навчально-творчої діяльності (гурткова, клубна, студійна форми).

Соціалізація:

- *реалізація наскрізних педагогічних ліній:* активність україномовного освітнього простору; сприяння розвитку соціального інтелекту особистості (збагачення комунікативних навичок, формування емоційної культури, ін.);
- *соціальна інклюзія:* збагачення досвіду соціальної взаємодії (співпраця з громадськими організаціями, добротинність, волонтерство, екологічне просвітництво, ін.), співпраця з дитячо-молодіжними Євроклубами (вивчення мов, спілкування).

Громадянсько-патріотичне виховання:

- підсилення морально-етичних, соціокультурних, історико-етнографічних аспектів гурткової, студійної, клубної, масової, музейної роботи для формування національної ідентичності зростаючої особистості;
- упровадження сучасних технологій розвитку соціального лідерства;
- реалізація дитячих ініціатив з актуалізації роботи органів учнівського самоврядування та *Обласної ради старшокласників.*

Методичний супровід:

- актуалізація програмно-методичного забезпечення за напрямом;
- створення авторського цифрового контенту (за навчальними профілями);
- створення репозитарію цифрових освітніх ресурсів (за профілями);
- формування сектору учнівського самоврядування в освітньому web-просторі закладу.

Художньо-естетичний напрям

Навчання та розвиток:

- урізноманітнення практик ознайомлення з українською та світовою культурою, історією народної творчості та мистецтва;
- розбудова практик гурткової, студійної, клубної та масової роботи у дистанційному та змішаному форматах;
- організація проєктної ART-діяльності дітей та учнівської молоді (мистецькі, дослідницькі, мейкерські, на основі ШІ, ін.);
- формування нових педагогічних практик на основі наукових підходів (діяльнісний, компетентнісний, холистичний, ін.), сучасних педагогічних технологій (STEM, Edutainment, інтерактивні, BYOD, ін.); та доступних IT-ресурсів (освітні, соціокультурні платформи; відеохостинг YouTube, онлайн сервіси для освіти і творчості, стільникові застосунки, ін.);
- започаткування роботи родинних хобі-клубів (хендмейд, крафтинг, ін.);
- актуалізація практик підготовки творчих колективів до присвоєння / підтвердження звань зразкових та народних творчих колективів.

Соціалізація:

- *реалізація наскрізних педагогічних ліній:* формування національної ідентичності засобами мистецтва, морально-етичне виховання, розвиток соціального інтелекту;
- *психологічний супровід:* формування емоційної культури; психологічна підготовка до публічних виступів;
- *соціальна інклюзія:* розбудова практик мистецької партисипації (співтворчість у місцевих мистецьких заходах, проєктах), залучення дітей та їх батьків до участі у соціокультурному житті громади (мистецькі акції, флешмоби, концерти, виставки, ін.).

Громадянсько-патріотичне виховання:

- організація освітніх Art-проєктів патріотичного спрямування (тематичні ETNO-перформанси, ETNO-мода, крафтові виробництва, волонтерський хендмейд, ін.);
- урізноманітнення змісту (мистецький, народознавчий, екологічний, громадянський, ін.) форм (форуми, меморіали, історико-культурні реконструкції, ін.) і форматів проведення (дистанційний, змішаний) соціокультурних івентів.

Методичний супровід:

- актуалізація змісту традиційних та упровадження нових навчальних програм (інтеграційні, профорієнтаційні, реабілітаційні, ін.);
- створення авторського цифрового контенту (за навчальними профілями);
- створення репозитарію цифрових освітніх ресурсів (за профілями);
- формування мистецько зорієнтованого сектору в освітньому web-просторі закладу.

Туристсько-краєзнавчий напрям

Навчання та розвиток:

- *традиційні та нові освітні профілі*: розбудова педпрактик туристсько-краєзнавчого, спортивно-туристського, спортивно-орієнтувального спрямування; започаткування інтеграційних навчальних профілів;
- *музейна педагогіка*: актуалізація змісту програм підготовки юних екскурсоводів; реалізація освітнього проєкту «Живий музей»; урізноманітнення музейно-педагогічних івентів (героїко-патріотичні заходи, тематичні квізи, QR-екскурсії, 3D-експозиції; ін.); організація взаємодії з мережею музеїв у віртуальній реальності VR KOLO;
- *холістичний підхід*: поєднання профільних навчальних практик із практиками всебічного розвитку, навчання основам безпеки і збереження здоров'я, здорового способу життя, виживання у складних ситуаціях;
- *родинні форми*: розбудова практик спільних (родинних) занять і заходів.

Соціалізація:

- *реалізація наскрізних педагогічних ліній*: формування національної ідентичності у процесі туристсько-краєзнавчої діяльності; культура здоров'я і відпочинку; основи екологічної культури; ІТ для освіти;
- *психологічний супровід*: тренінги з ефективної комунікації, командотворення (на основі технологій тимбілдингу), саморегуляції (контроль емоційних станів, техніки подолання страху, стресу);
- *соціальна інклюзія*: основи соціальних досліджень (опитування, анкетування, ін.), залучення до волонтерства, доброчинності, громадсько важливих справ.

Громадянсько-патріотичне виховання:

- розбудова інтеграційних навчальних практик шляхом уведення додаткових виховних компонентів (громадянсько-освітні модулі, громадсько корисні справи, історико-культурні проєкти, героїко-патріотичні меморіали, військово-спортивні ігри, еколого-патріотичні акції, ін.);
- залучення здобувачів освіти до участі у соціальних рухах (плогін-рух – пробіжки з попутним збиранням сміття, ін.), соціокультурних заходах, громадсько корисних активностях.

Методичний супровід:

- актуалізація програмно-методичного забезпечення за напрямом;
- розбудова практик застосування цифрових технологій у туристсько-краєзнавчій, спортивно-туристській, спортивно-орієнтувальній роботі;
- створення авторського цифрового контенту (за навчальними профілями);
- створення туристсько-краєзнавчого репозитарію цифрових ресурсів (за профілями);
- формування краєзнавчого і туристсько-спортивного секторів у освітньому web-просторі закладу.

Еколого-натуралістичний напрям

Навчання та розвиток:

- діджиталізація освітнього процесу (застосування цифрових засобів, технологій), розбудова дистанційних і змішаних навчальних практик;
- розбудова педпрактик у форматі соціально-освітнього проєкту «ЕкоДІМ»:
 - актуалізація організаційних форм роботи (STrEM-центри, дослідницькі лабораторії GreenLab, творчі майстерні: мейкерські, IT-орієнтовані; натуралістичний хендмейд, ін.);
 - розбудова інтеграційних педагогічних практик (компоненти: профільне навчання, еколого-патріотичне виховання, профорієнтація та основи підприємництва, ін.);
 - актуалізація змісту і форм міжкомандної навчально-ігрової діяльності (біогеокешинг, екоквести, екоквізи, QR-квести, ін.).

Соціалізація та психолого-педагогічна підтримка:

- *реалізація наскрізних педагогічних ліній:* формування екологічної свідомості особистості; IT-підготовка до виконання власних навчальних проєктів; безпека та здоров'я; надання допомоги у надзвичайних ситуаціях;
- *валеологічне виховання:* упровадження сучасних педагогічних практик, спрямованих на збереження і розвиток фізичного і психічного здоров'я особистості;
- *психолого-педагогічна підтримка:* організація взаємодії з природою для подолання дітьми стресових станів, покращення їх самопочуття, формування відчуття причетності до важливих справ в умовах війни та післявоєнний час;
- *соціальна інклюзія:* започаткування екоблогінгу (підготовка репортажів, відео та аудіо подкастів, ін.), організація екологічних флешмобів, залучення до участі у екологічному житті громад, ін.

Громадянсько-патріотичне виховання:

- формування досвіду еколого-патріотичної діяльності особистості як важливого компоненту її громадянського становлення;
- започаткування дослідницьких проєктів для визначення екологічних проблем, що спричиняються війною, та можливих способів їх розв'язання;
- урізноманітнення навчально-ігрових практик у форматі Всеукраїнської еколого-патріотичної гри «Паросток»;
- залучення здобувачів освіти до участі у практичній природоохоронній, добродійній та волонтерській діяльності, сучасних соціальних рухах.

Методичний супровід:

- актуалізація програмно-методичного забезпечення за напрямом;
- створення авторського цифрового контенту (за навчальними профілями);
- створення репозитарію цифрових освітніх ресурсів (за профілями);
- формування екологічного сектору в освітньому web-просторі закладу.

Фізкультурно-спортивний напрям

Навчання та розвиток:

- започаткування / розбудова актуальних навчальних практик:
 - фізкультурно-оздоровчого спрямування (фітденс, черлідінг, ін.);
 - масових видів спорту (футбол, баскетбол, волейбол, ін.);
 - пластичних видів спорту (гімнастика, акробатика, ін.);
 - силових видів спорту (боротьба, карате, ін.);
 - спортивно-технічних видів спорту (радіопеленгація, ін.);
 - спортивно-туристських видів спорту (трейл-орієнтування, ін.);
- розбудова практик фізичного розвитку особистості (витривалість, сила, гнучкість, швидкість, спритність, ін.);
- упровадження соціально спрямованих форм оздоровчо-фізкультурної, фізкультурно-профілактичної та реабілітаційної роботи (родинні клуби, програми фізично активного дозвілля та фізкультурно-масової роботи, рекреаційні вікенди тощо);
- актуалізація спеціалізованих тренінг-курсів («Екологія і здоров'я», «Уроки Здоров'ятка», ін.), уведення оздоровчо-профілактичних програм;
- упровадження канікулярних фізкультурно-оздоровчих програм для активних родин.

Соціалізація та соціальна реабілітація:

- *реалізація наскрізних педагогічних ліній:* культура здоров'я, здоровий спосіб життя, екологія здоров'я людини;
- *валеологія:* формування безпекових та санітарно-гігієнічних навичок;
- *соціальна інклюзія:* залучення до участі у міських фізкультурно-спортивних заходах; організація заходів для популяризації здорового способу життя; розкриття правил збереження здоров'я в умовах післявоєнних екосистем;
- *психолого-педагогічний супровід:* актуалізація практик командотворення (тімблдінг), підвищення життєстійкості (резильєнтність);
- *соціальна реабілітація:* заходи з фізичної реабілітації постраждалих дітей та членів їх родин, покращення самопочуття та загального стану їх здоров'я.

Громадянсько-патріотичне виховання:

- залучення до участі в фізкультурно-спортивних соціальних рухах (плогін, ін.), громадянських активностях, волонтерських і добровільних заходах;
- організація сезонних спортивних патріотичних ігор-івентів (квести, челенджі, парк-тури, ін).

Методичний супровід:

- актуалізація програмно-методичного забезпечення за напрямом;
- створення авторського цифрового контенту (за навчальними профілями);
- створення репозитарію цифрових освітніх ресурсів (за профілями);
- формування фізкультурно-спортивного сектору в освітньому web-просторі закладу.

Військово-патріотичний напрям

Навчання та розвиток:

- започаткування / розбудова актуальних навчальних практик:
 - військово-історичного спрямування (дослідницькі проекти, військово-історичні реконструкції, історія військової техніки і технологій, героїко-патріотичні дослідження, ін.),
 - військово-технічного спрямування (створення технічних пристосувань, макетів; управління дронами, ін.),
 - військово-спортивного спрямування (допризывна підготовка, спортивне орієнтування, основи туртехніки та виживання у природі);
- актуалізація змісту, форм, форматів проведення військово-спортивних заходів (змагальні та пошуково-ігрові патріотичні івенти, геокешинги, квести, челенджі, ін.);
- розбудова навчально-тренувальних та змагальних практик у форматі Всеукраїнської військово-патріотичної дитячо-юнацької гри «Сокіл» / «Джура» (за віковими категоріями);
- розбудова навчально-тренувальних практик із цивільної оборони (навчання основам безпеки і самозахисту, тактичної медицини, орієнтування та виживання у складних ситуаціях).

Соціалізація та психолого-педагогічна підтримка:

- *реалізація наскрізних педагогічних ліній:* героїка сучасної війни, повага до ветеранів, патріотичне громадянство; основи безпеки і збереження здоров'я, культура здоров'я і спорту;
- *психолого-педагогічна підтримка:* психологічна підготовка до військово-спортивних змагань, ігор, ін. (тімблдінг, тренінги для підвищення стресостійкості, ін.);
- *соціальна інклюзія:* сучасні форми взаємодії з демобілізованими героями-земляками, ветеранськими та волонтерськими організаціями.

Громадянсько-патріотичне виховання:

- створення умов для реалізації лідерських ініціатив громадянсько-патріотичного спрямування;
- залучення до участі у громадянських активностях (рухах, акціях, ін.);
- формування досвіду взаємодії з громадськими організаціями (волонтерська, добродійна діяльність).

Методичний супровід:

- актуалізація програмно-методичного забезпечення за напрямом;
- створення авторського цифрового контенту (за навчальними профілями);
- створення репозитарію цифрових освітніх ресурсів (за профілями);
- формування військово-патріотичного сектору в освітньому web-просторі закладу.

Соціально-реабілітаційний напрям

Навчання та розвиток:

- *формування соціального інтелекту*: збагачення педагогічних практик, спрямованих на соціальне становлення особистості, її позитивне самовизначення, підвищення самооцінки, самореалізацію у позашкільній навчально-творчій діяльності за інтересами (гурткові, студійні, клубні форми роботи);
- *ментальне здоров'я*: розбудова навчальних практик, спрямованих на підтримку стану психічного добробуту, який дозволяє реалізувати свої потенціали, долати життєві стреси, а також ефективно працювати, роблячи свій внесок у суспільство;
- *інклюзивна освіта*: розбудова навчальних практик, спрямованих на соціальне становлення дітей і молоді з особливими освітніми потребами; забезпечення їх потреб у самореалізації в процесі навчально-творчої діяльності за інтересами, профорієнтації та початковій профпідготовці;
- *соціальна реабілітація*: розбудова компенсаторно-виховного середовища для подолання складних психологічних станів та асоціальної поведінки здобувачів освіти, запобігання розвитку їх шкідливих звичок.

Соціалізація та психолого-педагогічна підтримка:

- *реалізація наскрізних педагогічних ліній*: безпека і здоров'я, права і обов'язки громадян; комунікація і поведінка у соціумі;
- *соціальна адаптація*: допомога зростаючій особистості у подоланні труднощів, інтеграції в позашкільний соціум;
- *психолого-педагогічна підтримка*: психологічна реабілітація постраждалих від війни дітей і молоді, упередження їх соціальної ізоляції; сприяння соціальній адаптації дітей, які пережили травмуючі події (мають фізичні травми, втратили рідних чи близьких людей, вимушено переміщені, ін.);
- *соціальна інклюзія*: залучення здобувачів освіти до добрих справ закладу, соціального волонтерства; організації спільного здорового дозвілля.

Громадянсько-патріотичне виховання:

- збагачення практик формування соціально-громадського досвіду;
- підготовка до майбутньої професійної та громадської діяльності;
- залучення до громадянських активностей закладу (рухах, акціях, ін.).

Методичний супровід:

- актуалізація програмно-методичного забезпечення за напрямом;
- створення соціалізуючих кейсів для роботи з дітьми та навчально-практичних кейсів для роботи з батьками;
- створення авторського цифрового контенту (за профілями);
- створення репозитарію цифрових освітніх ресурсів (за профілями);
- формування соціально-реабілітаційного сектору в освітньому web-просторі закладу.

Оздоровчий напрям

Навчання та розвиток:

- *розбудова напрямку:* упровадження навчальних програм (гурткові, канікулярні, ін.), спрямованих на формування культури харчування, профілактику шкідливих звичок, здоровий спосіб життя, безпеку життєдіяльності та надання долікарської допомоги в умовах війни та післявоєнний період;
- *психологічний супровід:* започаткування тренінгових програм із підтримки індивідуального психічного (навички емоційної саморегуляції, опанування антистресовими техніками, ін.) і формування соціального здоров'я (навички комунікації, здорові звички, уміння звертатися по допомогу і допомагати самим, ін.);
- *робота з родинами:* сприяння популяризації родинних форм фізичної культури (центри фізичного здоров'я, фітнес-центри: фітденс, степденс, ін.) і відпочинку (оздоровчий туризм, спільне здорове дозвілля: вікенди у природі, дозвіллево-спортивні івенти, ін.);

Соціалізація та психолого-педагогічна підтримка:

- *реалізація наскрізних педагогічних ліній:* формування культури здоров'я здобувачів освіти та членів їх родин;
- *психолого-педагогічна підтримка постраждалих від війни:* індивідуальна робота з дітьми, які пережили травмуючі події (мають фізичні травми, втратили рідних чи близьких людей, ін.)
- *соціальна інклюзія:* залучення здобувачів освіти та членів їх родин до спортивно-оздоровчих та рекреаційно-оздоровчих заходів у закладі, громаді;

Громадянсько-патріотичне виховання:

- залучення до участі у соціальних рухах («П'ятниці за майбутнє» – пропаганда здорового способу життя; «Плогін-рух» – пробіжки з попутним прибиранням сміття; ін.), громадських активностей закладу (екологічні, соціокультурні, фізкультурно-спортивні, ін.);
- організація заходів (конкурси малюнків, фото, відеороликів, ін.) для творчого самовираження дітей та молоді з проблем війни і миру.

Методичний супровід:

- актуалізація програмно-методичного забезпечення за напрямом;
- створення авторського цифрового контенту, спрямованого на формування культури здоров'я зростаючої особистості, висвітлення методів протидії булінгу та кібербулінгу, безпеку життєдіяльності в умовах війни та післявоєнний час (протимінна безпека, методи надання долікарської допомоги ін.);
- створення репозитарію цифрових освітніх ресурсів (за профілями);
- формування оздоровчо-рекреаційного сектору в освітньому web-просторі закладу.

2.4. Робота Центру як закладу обласного підпорядкування

Серед нагальних завдань роботи Центру в області – збереження та підтримка функціональності регіональної системи позашкільної освіти в умовах війни та післявоєнний період. Основним засобом для виконання цих завдань є освітній менеджмент, сучасний інструментарій якого дає можливість координувати діяльність закладів позашкільної освіти, спрямовувати зусилля їх педагогічних колективів на формування адаптованих до сучасних реалій педагогічних практик.

2.4.1. Особливості освітнього менеджменту в області

Сучасний етап функціонування регіональної системи позашкільної освіти характеризується різноспрямованими процесами, зокрема:

- *деструктивними*, що зумовлені активними бойовими діями, які спричиняють матеріально-технічні, кадрові, навчальні втрати закладів позашкільної освіти області;
- *конструктивними*, що спрямовані на стабілізацію освітньої діяльності деформованої мережі закладів позашкільної освіти області у відповідності до безпекових умов;
- *трансформаційними*, що спричинені суттєвою зміною суспільних завдань (актуалізація змісту навчальних програм, уведення компенсаторної функції, ін.), впровадженням нових наукових підходів (холістичний, ін.), прискоренням процесів диджиталізації та формування дистанційних форм роботи; суттєвою зміною соціальних запитів на зміст позашкільної освіти, підсилення її виховних, соціалізуючих, профорієнтуючих та соціально-реабілітаційних функцій.

Активність і тривалість зазначених процесів зумовлює спрямованість освітнього менеджменту на підсилення пріоритетних напрямів організаційно-координаційної, методичної та масової роботи Центру, серед яких:

- моніторинг поточного стану мережі закладів позашкільної освіти області;
- узгодження планів та аналіз результатів роботи закладів позашкільної освіти області з урахуванням умов здійснення освітньої, методичної та адміністративної роботи;
- сприяння оптимізації освітніх програм закладів позашкільної освіти області у відповідності до фактичних умов їх діяльності в воєнний та післявоєнний час;
- реалізація регіональних соціально-освітніх проєктів, спрямованих на формування національної ідентичності, соціалізацію, профорієнтацію, розвиток громадянської свідомості зростаючої особистості;
- розбудова регіональної системи роботи з інтелектуально обдарованими дітьми та молоддю області, компонентами якої є: робота у форматі програми «Молода генерація Сумщини на 2023-2027 роки», педагогічні практики Сумського територіального відділення МАН України та його

наукових шкіл; заходи щодо розвитку олімпіадного та турнірного руху в області;

- оптимізація педагогічних практик Пересувного закладу позашкільної освіти та профільних обласних шкіл (школа народних ремесел, флористики та фітодизайну, туризму, ін.) у контексті фактичних умов (безпекові, комунікаційні, матеріально-технічні, ін.) їх діяльності;
- спрямування роботи практичних психологів, які працюють у закладах позашкільної освіти області, на формування нових практик психолого-педагогічної підтримки учасників освітнього процесу;
- спрямування діяльності обласних профільних педагогічних методичних об'єднань на формування адаптованих педагогічних практик з опорою на цифрові засоби і технології; створення авторських цифрових навчальних ресурсів; розбудову спільного позашкільного web-простору.

Реалізація програми «Молода генерація Сумщини» на 2023-2027 роки – складова освітнього менеджменту Центру, спрямована на розбудову соціально-педагогічних умов роботи з обдарованими здобувачами освіти.

Актуалізація роботи за програмою передбачає:

- *діагностично-аналітична діяльність*:
 - удосконалення практик поетапного відбору обдарованих здобувачів освіти у закладах загальної середньої освіти області;
 - удосконалення аналітичної роботи щодо з'ясування академічних уподобань здобувачів освіти, рівнів сформованості їх компетентностей;
- *організація освітнього процесу*:
 - розбудову методичної моделі організації дистанційних освітніх інтенсивів (серії лекційних, практичних, тренінгових занять);
 - адаптацію практик онлайн-навчання: web-конференції, форми організації зворотного зв'язку (інтерактивне анкетування, опитування) та контролю знань (онлайн тестування, web-презентації результатів проєктної діяльності, ін.);
- *психолого-педагогічний супровід та соціально-реабілітаційна робота*:
 - створення умов для соціального становлення інтелектуально обдарованої особистості (навички ефективної комунікації, самоорганізації та саморегуляції; соціальна інклюзія, профорієнтація, громадянсько-патріотичне виховання, ін.);
 - застосування технологій індивідуального педагогічного супроводу освітньої діяльності обдарованих дітей та молоді;
 - організацію індивідуального супроводу дітей, які під час війни пережили травмуючі події (втрата рідних чи близьких людей, особисті психологічні та фізичні травми, ін.);

- *методичний супровід:*
 - створення репозитарію авторського цифрового навчального контенту (відео, текстові, навчальні кейси, інтерактиви, ін.);
 - розбудову web-простору освітньої програми (компоненти: профільний освітній, профорієнтаційний, соціокультурний);
- *оргмасова робота:*
 - забезпечення участі у всеукраїнських та міжнародних конкурсних заходах, освітніх проєктах, програмах;
 - урізноманітнення практик пізнавальної рекреації (пізнавальні екскурсії та подорожі, участь у всеукраїнських та міжнародних пізнавально-оздоровчих молодіжних програмах, ін.).
- *організація соціальної підтримки:*
 - взаємодія з обласною радою та місцевими громадами щодо підтримки навчально-творчої діяльності обдарованих дітей та молоді (реалізація проєктів; дослідницька, виробнича діяльність, соціальні ініціативи).

Реалізація обласних соціально-освітніх проєктів належить до традиційних напрямів організаційно-координаційної та методико-технологічної роботи Центру й спрямована на узгодження освітньої і соціокультурної діяльності закладів позашкільної освіти області, консолідацію зусиль позашкільної педагогічної спільноти для розв'язання актуальних проблем організації навчання, виховання і розвитку молодого покоління в сучасних умовах життєдіяльності області.

На 2026 – 2030 роки заплановано реалізацію Обласного освітнього проєкту «Об'єднані Україною. Сучасні виміри національної ідентичності». Серед напрямів узгодженої роботи закладів позашкільної освіти області:

- *національно-родинний*, що передбачає організацію навчальних досліджень (етнографічні, мистецькі, історико-культурні, ін.), залучення дітей та молоді до відзначення державних свят і пам'ятних днів України, їх навчання в обласній школі народних ремесел та залучення до участі у обласних масових заходах (фестивалі, конкурси, відеочеленджі, флешмоби, турніри, ін.);
- *волонтерсько-благодійний*, що систематизує волонтерську і благодійну діяльність, спрямовує взаємодію з громадськими організаціями; заохочує дітей та молодь до участі в обласних заходах, започаткованих на основі ініціатив органів учнівського самоврядування (волонтерські акції, добрі справи, ін.);
- *військово-патріотичний*, що окреслює форми організації військово-спортивної діяльності (вишколи, таборування, змагання з різних видів спорту, тренінги з надання невідкладної допомоги, ін.), зустрічей з ветеранами, військовими фахівцями (інструктори, інженери, медики, кухарі, ін.), участі в обласних навчально-тренувальних та змагальних

- заходах (навчально-тренувальні збори, вишколи, змагання у форматі Всеукраїнської дитячо-юнацької військово-патріотичної гри «Сокіл» /Джура»), змаганнях з технічних видів спорту, трейл-орієнтування, ін.);
- міжнародного співробітництва «Українські діти у світі», що визначає напрями взаємодії з дітьми та молоддю, яка через військову агресію опинилася за кордоном; спрямовує зусилля педагогів на створення цікавого, доступного й об'єднуючого пізнавально-творчого простору (онлайн форуми, інтерактивні заходи: олімпіади, конкурси тощо).

Реалізація мети і завдань проєкту сприятиме розбудові патріотично-виховних і соціокультурних педагогічних практик, що є важливими для формування національної ідентичності дітей та молоді в умовах війни та післявоєнний час.

Організація ефективної діяльності Сумського територіального відділення МАН України – напрям освітнього менеджменту Центру, що окреслює специфіку організації роботи з інтелектуально обдарованими дітьми та учнівською молоддю області. Оптимізація роботи цим за напрямом здійснюється у відповідності до фактичних умов діяльності закладів позашкільної освіти області (безпекові, ресурсні, кадрові, ін.) та охоплює питання:

- актуалізації змісту, форм, методик діяльності наукових відділень, секцій, наукових шкіл МАН (очний, дистанційний, змішаний формати);
- збагачення практик організації навчально-дослідницької та практично спрямованої проєктної діяльності дітей та учнівської молоді;
- урізноманітнення змісту, форм, технологій проведення обласних заходів (конкурси, форуми, конференції, навчальні збори тощо);
- розвитку соціального партнерства та розбудови системи міжнародних зв'язків для організації навчальних практик та пізнавально-рекреаційних заходів для обдарованої учнівської молоді;
- сприяння розвитку в області учнівського олімпіадного та турнірного руху учнівської молоді.

Розвиток учнівського олімпіадного та турнірного руху в області – новий напрям освітнього менеджменту Центру, що визначає особливості підготовки та проведення інтелектуальних змагань у формі учнівських олімпіад та турнірів за основними шкільними дисциплінами. Серед основних завдань Сумського територіального відділення МАН України, що виконує функції регіонального координатора (відповідального структурного підрозділу закладу):

- визначення складу організаційних комітетів та журі II-го етапу олімпіад та I-го етапу турнірів; створення умов для їх роботи;
- організація опорних локацій для проведення олімпіад і турнірів;
- координація роботи керівників команд (контакти, графіки проведення, розміщення опорних локацій) та наставників учасників (контакти, планування, тематика, організаційні питання, ін.);

- забезпечення участі переможців у заключних етапах олімпіад і турнірів;
- організація заходів щодо відзначення переможців заключних етапів олімпіад і турнірів.

Оптимізація діяльності Пересувного закладу позашкільної освіти – напрям освітнього менеджменту Центру, що визначає особливості виїзних форм організації освітньо-виховної роботи з дітьми та учнівською молоді області, що в умовах війни та у післявоєнний час є особливо важливим для віддалених сільських і селищних громад. Основними завданнями щодо підвищення ефективності освітньої роботи за цим напрямом є:

- актуалізація змісту та організаційних форм роботи під час виїзних сесій;
- ситуаційна адаптація роботи за навчальними профілями (тренування, творчі майстерні, майстер-класи, STEM-лабораторії, ін.) до фактичних умов (безпека, наявність відповідних приміщень та укриття, ін.);
- організація пізнавальних проєктів (краєзнавчі, екологічні, мистецькі, технічні, ін.) у доступних форматах (очний, дистанційний, змішаний);
- застосування нових форм залучення учнівської молоді до навчання в обласних школах, участі в освітніх проєктах та масових заходах;
- залучення до різних форм навчально-творчої діяльності педагогів місцевих закладів загальної середньої та професійно-технічної освіти.

Оптимізація діяльності профільних обласних шкіл – напрям освітнього менеджменту Центру, що визначає особливості організації та координації діяльності діючих та новостворених обласних профільних шкіл, навчальні програми яких реалізуються в як очних (сесії на базі Центру), так і дистанційних (відео та онлайн заняття, творчі майстерні, ін.) та виїзних (виїзні сесії) форматах роботи. Серед завдань із оптимізації роботи за цим напрямом в умовах війни та післявоєнний час:

- *організаційно-координаційна робота*: актуалізація змісту, форм і форматів роботи шкіл народних ремесел, флористики і дизайну, туризму, школи для активістів учнівського самоврядування «Лідер»; створення обласних шкіл за новими профілями (ІТ, журналістика, літературна творчість, мистецтвознавство, психологія, ін.);
- *методична робота*: створення репозитаріїв цифрових навчальних ресурсів обласних шкіл; залучення кваліфікованих фахівців (викладачі закладів вищої освіти, діячі культури, психологи, ін.) до участі в освітній роботі, профорієнтаційних заходах, психолого-педагогічній роботі з батьками.

Оптимізація комплексу обласних заходів – напрям освітнього менеджменту Центру, що забезпечує адекватність планування масової роботи відповідно до фактичних умов життєдіяльності області (безпекові, ресурсні, кадрові, ін.). Подальша робота за цим напрямом має охоплювати питання актуальності змісту, вибору форм і форматів їх організації.

Серед завдань із оптимізації масової роботи:

- *консолідуючі заходи*: перехід на онлайн формат проведення обласних дитячо-молодіжних форумів (форуми патріотичних справ, ін.), унесення оперативних змін до умов проведення позашкільних марафонів, спільних заходів у межах обласних соціально-освітніх проєктів, ін.;
- *заходи за напрямами і профілями ПО*: акцентування на необхідності урізноманітнення, підвищення доступності та вибору оптимальних форматів проведення заходів для різних вікових категорій здобувачів освіти;
- *навчально-дозвілєві заходи*: використання навчально-рекреаційних можливостей міжрегіонального, міжнародного співробітництва для організації навчально-тренувальних зборів (туризм, орієнтування, військово-спортивна гра «Сокіл/Джура»); літніх практик для слухачів Сумського територіального відділення МАН України; літніх сесій обласних профільних шкіл.

2.4.2. Акценти у роботі за напрямами позашкільної освіти

Визначення акцентів у роботі за напрямами позашкільної освіти – важлива складова освітнього менеджменту Центру, що встановлює нові завдання роботи щодо підтримки функціональності та подальшої розбудови профільних секторів у регіональному позашкільному освітньому просторі.

Дослідницько-експериментальний напрям

Організаційно-координаційна робота:

- *діяльність МАНУМ*: спрямування роботи на розбудову практик підготовки слухачів наукових секцій до участі у всеукраїнських, міжнародних освітніх проєктах і програмах; наукових школах, зборах та літніх пізнавально-рекреаційних заходах Сумського територіального відділення МАН України;
- *освітня діяльність ЗПО*: сприяння розбудові педагогічних практик дослідно-експериментального («перевіримо теорію разом», ін.), пошуково-дослідницького, STEM-освітнього спрямування;
- *соціальне партнерство*: сприяння розбудові галузевих та міжгалузевих зв'язків для урізноманітнення змісту і форм роботи з інтелектуально обдарованими дітьми та учнівської молоддю.

Методична робота:

- спрямування роботи обласного профільного методичного об'єднання педагогів на:
 - актуалізацію програмно-методичного забезпечення роботи з інтелектуально-обдарованими дітьми та учнівською молоддю;

- розбудову традиційних та впровадження нових педпрактик інтеграційного, дослідницького, STEM спрямування;
- формування науково-дослідницького сектору у регіональному позашкільному освітньому web-просторі.

Науково-технічний напрям

Організаційно-координаційна робота:

- упровадження регіональних соціально-освітніх проєктів науково-технічного спрямування (інформаційно-комунікаційних, спортивно-технічних, дослідницьких, конструкторських тощо);
- організація роботи пересувних лабораторій (STEM, робототехніки, конструкторські, ін.); створення системи підготовки обдарованих дітей та учнівської молоді до навчання в науково-технічних секціях МАНУМ, Сумського територіального відділення МАН України.

Методична робота:

- спрямування роботи обласного профільного методичного об'єднання педагогів на:
 - актуалізацію програмно-методичного забезпечення гуртків;
 - розбудову традиційних та впровадження нових практик шляхом уведення ІТ, STEM, дослідно-експериментальних, математичних, підприємницьких, практичних проєктних, профорієнтаційних компонентів;
- формування науково-технічного сектору у регіональному позашкільному освітньому web-просторі.

Гуманітарний напрям

Організаційно-координаційна робота:

- *розбудова напрямів позашкільної освіти:* сприяння формуванню педагогічних практик психологічного, гуманітарного та бібліотечно-бібліографічного спрямування;
- *розвиток учнівського самоврядування:* актуалізація змісту і форм роботи Обласної ради старшокласників, координація роботи органів учнівського самоврядування закладів освіти області.

Методична робота:

- спрямування роботи обласного профільного методичного об'єднання педагогів на:
 - розбудову у позашкільлі україномовного освітнього простору;
 - збагачення практик формування національної ідентичності засобами освітньої та соціокультурної діяльності;
 - формування практик STEM-орієнтованої освіти;
 - актуалізацію практик раннього творчого розвитку дитини;
 - упровадження педагогічних технологій, спрямованих на соціальне становлення особистості,

- розвиток соціального лідерства, організацію волонтерської та добровільної діяльності здобувачів освіти та їх батьків;
- збагачення напрямів соціальної інклюзії («включення» у різні сфери життєдіяльності громад) здобувачів освіти;
- формування гуманітарного сектору у регіональному позашкільному освітньому web-просторі.

Художньо-естетичний напрям

Організаційно-координаційна робота:

- адаптація системи організаційно-масової роботи (мистецько-просвітницька, фестивально-конкурсна складові) до поточних умов життєдіяльності громад області;
- упровадження актуальних регіональних мистецьких соціально-освітніх проєктів, спрямованих на формування національної ідентичності молодого покоління (виховний, ціннісний, морально-етичний, країнознавчий, громадянсько-патріотичний компоненти);
- спрямування роботи педагогів на актуалізацію систем підготовки творчих колективів до присвоєння звань «Зразковий художній колектив», «Народний художній колектив».

Методична робота:

- спрямування роботи обласного профільного методичного об'єднання педагогів на:
 - актуалізацію програмно-методичного забезпечення;
 - розроблення цифрового навчального контенту для дистанційного формату роботи творчих колективів та організації самостійної роботи дітей та учнівської молоді;
 - розбудову педпрактик на основі сучасних педтехнологій (інтеграційні, інтерактивні, проєктні, STEM, BYOD, ін.);
 - урізноманітнення практик соціальної інклюзії (мистецька партисипація; добровільна діяльність, лідерство);
 - започаткування родинних форм навчально-творчої діяльності (школи цифрового Art-дизайну, ін.);
- сприяння збереженню духовних і культурних надбань українського народу, відродженню та примноженню національних традицій;
- формування Art-сектору у регіональному позашкільному освітньому web-просторі.

Туристсько-краєзнавчий напрям

Організаційно-координаційна робота:

- оптимізація діяльності маршрутно-кваліфікаційної (МКК) та спортивно-технічної (СТК) комісії;

- адаптація технологій проведення обласних масових заходів до поточних безпекових умов в області (формати: змішаний, дистанційний);
- сприяння формуванню адекватних вимогам часу (безпекові, змістові, доступність у web-просторі) практик роботи музеїв закладів освіти;
- сприяння розвитку учнівського краєзнавчого руху в області;
- створення системи обміну екскурсійно-туристичними групами на міжрегіональному та міжнародному рівнях.

Методична робота:

- спрямування роботи обласного методичних об'єднань керівників туристсько-краєзнавчих і спортивно-туристських гуртків на:
 - актуалізацію програмно-методичного забезпечення;
 - підвищення ефективності навчально-тренувальних зборів;
 - розбудову традиційних і впровадження нових практик формування екологічної, валеологічної, рекреаційної культури молодого покоління;
 - актуалізація практик музейної педагогіки;
 - створення ефективної системи професійного нетворкінгу – обміну оперативною інформацією за допомогою ІТ ресурсів;
 - створення авторського цифрового навчального контенту;
- формування краєзнавчого та туристсько-спортивного секторів у регіональному позашкільному освітньому web-просторі.

Еколого-натуралістичний напрям

Організаційно-координаційна робота:

- сприяння розбудові практик дитячого екологічного самоврядування;
- розбудова практик інтеграційної (інтегровані навчальні курси) та дослідницької (STrEM-центри, GreenLab, ін.) діяльності;
- сприяння започаткуванню громадсько корисних освітніх проєктів екологічного спрямування (екомоніторинг, екологічне просвітництво, «перевіримо теорію разом», практична природоохоронна діяльність в умовах війни та у післявоєнний час);
- адаптація технологій проведення обласних масових заходів до безпекових умов в області (формати: змішаний, дистанційний);

Методична робота:

- спрямування роботи обласного профільного методичного об'єднання педагогів на:
 - актуалізацію програмно-методичного забезпечення;
 - розбудову рекреаційно-оздоровчих практик для подолання дітьми стресових станів і покращення їх самопочуття;
 - розвиток учнівського екологічного руху в області;

- урізноманітнення навчально-ігрових практик у форматі Всеукраїнської еколого-патріотичної гри «Паросток»;
- створення авторського цифрового навчального контенту;
- формування еколого-натуралістичного сектору у регіональному позашкільному освітньому web-просторі.

Фізкультурно-спортивний напрям

Організаційно-координаційна робота:

- сприяння розробленню й упровадженню здоров'язберезувальних і здоров'яформувальних технологій;
- розбудова педпрактик, спрямованих на формування навичок самоорганізації, психічно-емоційної саморегуляції та фізичного саморозвитку молодого покоління;
- сприяння адаптації упроваджених технологій (тімблдінг, ін.) для формування у молодих українців почуття національної солідарності (активної взаємопідтримки, побратимства, командного духу).

Методична робота:

- спрямування роботи обласного профільного методичного об'єднання педагогів на:
 - актуалізацію програмно-методичного забезпечення;
 - розбудову традиційних та впровадження нових практик формування фізичної культури та культури здоров'я;
 - урізноманітнення практик фізичної та психологічної підготовки до захисту Батьківщини;
 - створення авторського цифрового навчального контенту;
- розбудова фізкультурно-спортивного сектору у регіональному позашкільному освітньому web-просторі.

Військово-патріотичний напрям

Організаційно-координаційна робота:

- сприяння розширенню мережі гуртків військово-патріотичного напрямку (профілі: військово-спортивний, військово-технічний, військово-історичний, основи самозахисту та тактичної медицини, ін.);
- актуалізація практик профорієнтації та допрофесійної підготовки (військові, військово-технічні, військово-медичні спеціальності);
- підвищення ефективності обласних навчально-тренувальних зборів військово-патріотичного спрямування;
- технології організації і проведення I-го, підготовка II-го етапів Всеукраїнської військово-патріотичної гри «Сокіл» («Джура»).

Методична робота:

- спрямування роботи обласного профільного методичного об'єднання педагогів на:
 - актуалізацію програмно-методичного забезпечення;

- розбудову практик допризвистої підготовки, формування фізичної культури та культури здоров'я, розвитку національної солідарності (побратимства, командного духу);
- актуалізацію роботи Обласної школи виховників джур;
- створення регіональної системи професійної взаємодії педагогів на основі доступних ІТ ресурсів (нетворкінг);
- створення авторського цифрового навчального контенту;
- формування військово-патріотичного сектору у регіональному позашкільному освітньому web-просторі.

Соціально-реабілітаційний напрям

Організаційно-координаційна робота:

- урізноманітнення педагогічних практик, спрямованих на соціальне становлення здобувачів освіти та їх психолого-педагогічну підтримку;
- формування практик залучення учнівської молоді, яка вимушено опинилася за кордоном, до участі в обласних масових заходах та соціально-освітніх проєктах.

Методична робота:

- спрямування роботи обласного профільного методичного об'єднання педагогів на:
 - актуалізацію програмно-методичного забезпечення;
 - розбудова актуальних соціально-реабілітаційних практик (освітня та соціальна інклюзія, превентивне виховання, ін.);
 - створення авторського цифрового навчального контенту;
- формування соціально-реабілітаційного сектору у регіональному позашкільному освітньому web-просторі.

Оздоровчий напрям

Організаційно-координаційна робота:

- формування оздоровчих практик на основі педтехнологій фізичної реабілітації для покращення самопочуття та загального стану здоров'я здобувачів позашкільної освіти;
- упровадження тренінгових програм фізичної і психолого-педагогічної реабілітації для постраждалих від війни дітей та членів їх родин.

Методична робота:

- спрямування роботи обласного профільного методичного об'єднання педагогів на:
 - актуалізацію програмно-методичного забезпечення;
 - урізноманітнення практик навчально-оздоровчої діяльності;
 - створення авторського цифрового контенту, спрямованого на формування культури здоров'я молодого покоління;
- формування оздоровчо-рекреаційного сектору в регіональному позашкільному освітньому web-просторі.

2.5. Акценти у методичній роботі та роботі з педагогами

В умовах воєнного та післявоєнного часу система методичної роботи Центру спрямовується як на підтримку якості організації освітнього процесу в його навчальних підрозділах (відділах), так і адекватне життєвим реаліям (безпекові умови, матеріально-технічні втрати, кадрове забезпечення, ін.) виконання лідерських функцій у регіональній системі позашкільної освіти.

У контексті нових суспільних завдань, що зумовлюються реаліями воєнного та післявоєнного часу, акцентами у методичній роботі Центру визначено:

- продовження діджиталізації позашкільного освітнього простору:
 - виробництво авторського цифрового контенту (інформаційний, навчальний, методичний, ін.);
 - створення цифрового репозитарію авторського навчального, інформаційного і методичного контенту (за напрямками);
 - розбудова регіонального позашкільного освітнього web-простору: виокремлення профільних освітніх, методичних, психологічних, проєктних, ін. секторів;
- методико-технологічна діяльність:
 - актуалізація програмно-методичного забезпечення;
 - сприяння упровадженню сучасних методик і технологій;
 - сприяння формуванню нових педагогічних практик (профільні навчальні, інтеграційні, STEM, соціально-інклюзивні, профорієнтації та допрофесійної підготовки, компенсаторні освітні, психологічної підтримки, ін.);
 - створення цифрового інформаційно-методичного контенту (сайти-портфоліо, web-публікації, ін.);
- методичний менеджмент:
 - підготовка узагальнених статистичних інформаційно-аналітичних матеріалів про діяльність закладів позашкільної освіти за календарний рік,
 - визначення потенціалів, складання концепцій і стратегій розвитку закладу у відповідності до результатів аналізу фактичних умов його діяльності, наявних ресурсів та можливостей;
 - планування, методичний супровід, аналіз результативності обласних методико-педагогічних заходів;
 - супровід (кураторство) закладів позашкільної освіти області;
 - координація роботи обласних профільних методичних об'єднань;
 - інформаційно-видавнича діяльність (інформаційне наповнення сайтів, підготовка видавничої продукції, ін.);

- робота з педагогічними кадрами:
 - урізноманітнення форм і форматів навчально-методичної роботи з молодими та малодосвідченими педагогами;
 - методичний супровід підготовки педагогів до атестації;
 - навчальні івенти, консультавання, наставництво;
 - сприяння поширенню перспективних педагогічних практик;
 - формування методичних традицій в регіональній системі позашкільної освіти (проведення педагогічних форумів, тижнів педагогічної майстерності, методико-педагогічних конкурсів; STEM-школа, проект «Методична кухня» тощо);
- науково-методична діяльність:
 - підготовка науково-методичних розробок (наукові статті, методичні посібники, соціально-освітні проєкти тощо);
 - сприяння розбудові внутрішньої системи забезпечення якості освіти Центру як комплексного закладу позашкільної освіти;
 - розроблення концепцій та стратегій функціонування та розвитку Центру як комплексного закладу позашкільної освіти та лідера в регіональній системі позашкільної освіти.

2.6. Акценти у роботі психологічної служби закладу

Психологічна служба – важлива складова соціально-педагогічної моделі діяльності Центру як комплексного закладу позашкільної освіти та лідера в регіональній системі позашкільної освіти. В умовах війни та післявоєнний час підсилення її ролі зумовлюється не лише батьківськими запитами на кваліфіковану психолого-педагогічну допомогу дітям, а й загальносуспільними завданнями щодо збереження здоров'я молодого покоління та сучасними тенденціями розвитку освітньої галузі в Україні.

Акцентними напрямами у сформованій моделі діяльності психологічної служби Центру визначено:

- застосування сучасних технологій психодіагностики для:
 - відбору учасників обласних освітньої програми «Молода генерація Сумщини»;
 - відбору кандидатів на навчання в наукових секціях територіального відділення МАН України;
 - формування практик психолого-педагогічної підтримки учасників заходів різних організаційних рівнів (змагань, конкурсів, концертів, олімпіад, турнірів, ін.);
 - здійснення завдань щодо освітньої та соціальної інклюзії, соціальної реабілітації, організації превентивної роботи;

- здійснення навчально-розвивальної та виховної роботи:
 - актуалізація змісту і форм індивідуальної та групової роботи зі здобувачами освіти для розвитку їх творчих потенціалів, підвищення резильєнтності, формування культури здоров'я;
 - сприяння соціальному становленню особистості (заняття з основ комунікації та командної взаємодії, самоорганізації та психоемоційної саморегуляції, ін.);
 - забезпечення психологічного супроводу учасників заходів різних організаційних рівнів (подолання хвилювання, ін.);
- соціальна адаптація, реабілітація та психолого-педагогічна підтримка:
 - розбудова практик соціальної адаптації та психолого-педагогічної підтримки (емоційна та емпатійна підтримка, соціальна інклюзія / «включення», кейс-менеджмент для роботи з психологічно вразливими особами, ін.);
 - формування практик роботи з дітьми та їх батьками, які пережили травмуючі події (відволікання від негативних переживань шляхом залучення до творчості, підвищення резильєнтності, сприяння входженню у новий соціум);
 - сприяння формуванню педпрактик освітньої реінтеграції та реабілітації дітей та молоді після повернення з еміграції;
- превентивна робота:
 - сприяння подоланню негативних явищ у дитячому соціумі (профілактика булінгу, поширення токсичних речовин, ін.);
 - розбудова практик індивідуальної та групової корекційно-розвивальної роботи (корекційно-розвивальні програми для формування корисних соціальних навичок, упередження асоціальної поведінки, подолання соціальної ізоляції, ін.);
 - тренінгові програми для профілактики шкідливих звичок та формування навичок здорового способу життя;
- робота з батьками (або особами, які їх замінюють):
 - актуалізація змісту роботи батьківських шкіл (відповідальне батьківство, психологічні основи сімейного виховання, ін.);
 - започаткування тренінгових програм із розвитку актуальних психологічних навичок батьків (подолання стресу, ін.);
- робота з педагогами, іншими суб'єктами освітньої діяльності:
 - розбудова практик підвищення психологічної культури педагогів та залучених фахівців у контексті нових реалій;
 - участь у роботі профільних методичних об'єднань: сприяння підвищенню психологічної компетентності педагогів; висвітлення нових практик роботи практичних психологів; формування психологічного сектору у web-просторі закладу.

2.7. Особливості ресурсного забезпечення діяльності закладу

В умовах війни та післявоєнний час підтримка оптимального ресурсного забезпечення діяльності Центру вимагає поєднання можливостей фінансово-господарської діяльності з можливостями галузевого, міжгалузевого та міжнародного співробітництва, взаємодії з місцевими громадами, громадськими організаціями та батьківською громадськістю.

Оптимізація фінансово-господарської діяльності забезпечується шляхом:

- поєднання можливостей кошторисно-бюджетного фінансування роботи закладу з обласного бюджету з потенціалами господарської діяльності (оренда приміщень і територій, обмін господарськими послугами, ін.) та залученням позабюджетних коштів (добровільні батьківські внески, спонсорська допомога тощо);
- розширення асортименту платних освітніх послуг для населення (у межах, визначених чинним законодавством);
- розбудови практик співпраці з державними установами, місцевими громадами, бізнесовими структурами, громадськими організаціями, батьками вихованців для розширення позашкільного освітнього простору.

Матеріально-технічні ресурси та фінансові витрати визначаються потребами для реалізації завдань Стратегії та у відповідності до поточних безпекових вимог (наявність обладнаних сховищ), діючих санітарно-гігієнічних норм, правил охорони праці та техніки безпеки, типового переліку навчального обладнання закладів позашкільної освіти.

Подальший розвиток Центру як комплексного закладу позашкільної освіти та закладу-лідера (методико-координаційного центру) в області потребує не лише ефективного використання фінансів та матеріально-технічних ресурсів, а й опори на сучасні цифрові засоби та авторські цифрові навчальні ресурси.

2.8. Розбудова соціальної взаємодії закладу

Розбудова соціальної взаємодії закладу – складова Стратегії, що визначає особливості розвитку зв'язків, організації комунікації і різних напрямів співпраці закладу з іншими установами та організаціями, місцевою громадою, батьками здобувачів освіти. Важливим напрямом роботи є організація міжнародного співробітництва закладу.

Узаємодія з батьківською громадськістю. Розбудова цього напрямку соціальної взаємодії закладу пов'язана з необхідністю оперативного розв'язання проблем:

- матеріально-технічної підтримки деяких складових освітнього процесу (спільні освітні проекти, подорожі, участь у конкурсах, ін.);

- організації спільних з батьками форм навчально-творчої діяльності, важливих для підсилення родинних зв'язків, формування освітніх інтересів, подолання стресових станів та психологічної реабілітації засобами творчої діяльності.

У контексті реалій воєнного та післявоєнного часу не менш важливими напрямками роботи педагогів і практичного психолога закладу є підвищення батьківської компетентності членів родин (питання виховання та соціалізації дітей, побудови дружніх стосунків, формування безпекової поведінки та навичок здорового способу життя, ін.), збагачення їх психолого-педагогічних знань (емпатійна підтримка дітей, способи підвищення їх стресостійкості, методи подолання депресивних станів, агресії, ін.).

Взаємодія з суспільними інституціями. Розбудова цього напрямку соціальної взаємодії закладу є необхідною умовою розширення його освітнього простору, спрямованого на всебічний розвиток, виховання, соціалізацію і профорієнтацію здобувачів освіти, збагачення їх соціально-громадського досвіду.

Подальше функціонування і розвиток Центру потребує актуалізації:

- *галузевого співробітництва* – взаємодії з закладами загальної середньої, професійної (професійно-технічної), вищої освіти для:
 - реалізації завдань компенсаторної освіти в ЗПО області;
 - розбудови практик розвитку інтелектуальних та творчих обдарувань дітей та учнівської молоді (робота у форматі обласної програми «Молода генерація Сумщини»);
 - залучення інтелектуально обдарованої учнівської молоді області до участі у міжнародних соціально-освітніх рухах (олімпіадний, турнірний, ін.);
 - урізноманітнення форм і форматів організації масової роботи (за напрямками позашкільної освіти);
 - організації міжрегіонального обміну учнівськими делегаціями та екскурсійно-туристичними групами, забезпечення постійної онлайн комунікації, роботи у форматі спільних освітніх проєктів тощо;
 - формування профільних секторів у регіональному цифровому позашкільному освітньому просторі;
- *міжгалузевого співробітництва* – взаємодії з закладами культури і мистецтва, фізкультури і спорту, медицини, охорони правопорядку, соціальних послуг, ін. для:
 - створення регіональних (або міжрегіональних) освітніх кластерів із навчальними, виробничо-практичними, екскурсійними секторами, STEM-лабораторіями, центрами учнівських досліджень, ін.);
 - формування освітніх хабів профорієнтаційного та початкового професійного спрямування;

- реалізації учнівських соціально-освітніх проєктів гуманітарного, екологічного, соціокультурного, військово-спортивного, соціально-реабілітаційного, фізкультурно-оздоровчого, превентивного спрямування;
- *співпраці з громадськими організаціями* – взаємодії з суспільними фондами та громадськими організаціями (природоохоронні, волонтерські, ін.) для:
 - забезпечення участі дітей та учнівської молоді в соціально-освітніх проєктах, (мистецькі, краєзнавчі, екологічні, патріотичні, соціально-просвітницькі, ін.), конкурсних заходах різних організаційних рівнів;
 - залучення лідерів та активістів учнівського самоврядування до організації і проведення патріотичних заходів (меморіальні заходи, флешмоби, акції, ін.), громадсько корисних активностей (добрі справи, ін.), розвитку волонтерського руху;
- *співпраці з місцевими громадами* – взаємодії з представниками органів місцевого самоврядування для:
 - організації навчальних практик для лідерів учнівського самоврядування;
 - створення локацій для реалізації громадських ініціатив, реалізації освітніх проєктів та громадсько корисних справ.

Взаємодія з міжнародними організаціями – напрям міжнародного співробітництва закладу, спрямований на реалізацію декларацій, конвенцій, інших документів ООН, ЮНЕСКО, ЮНІСЕФ, Європейського Фонду Освіти, інших міжнародних організацій. Розбудова цього напрямку діяльності закладу пов'язана з:

- забезпеченням участі дітей та учнівської молоді області у міжнародних освітніх програмах, що реалізуються за міждержавними угодами;
- організацією міжнародних заходів (форуми, ін.), та забезпеченням участі педагогів та обдарованої молоді у виїзних заходах (олімпіади, турніри, навчальні стажування, канікулярні пізнавально-оздоровчі програми, ін.);
- організацією обміну делегаціями лідерів учнівського самоврядування, учасників міжнародних проєктів, ін.;
- удосконаленням системи навчально-творчої комунікації, інформаційного та навчально-методичного забезпечення;
- залученням батьків здобувачів освіти до участі у цільових освітніх програмах для («Шлях батьківства», ін.).

2.9. Управлінська діяльність

Управлінська діяльність є важливою складовою соціально-педагогічної моделі Центру та має чітко визначені завдання і структуру, сформовану у відповідності до особливостей його діяльності як комплексного закладу позашкільної освіти та закладу-лідера (організаційно-координаційного та методичного центру) в регіональній системі позашкільної освіти.

В умовах війни та післявоєнний час актуалізація методичної моделі управлінської діяльності Центру пов'язана з:

- необхідністю негайного реагування на нові виклики та оперативного визначення нових стратегій діяльності педколективу;
- продовженням цілеспрямованого впровадження технологій освітнього менеджменту, що вже набув своєї специфіки у внутрішній і зовнішній діяльності закладу (цілі, завдання, напрями, засоби, ін.);
- підтримкою ефективної взаємодії адміністративно-методичного складу з колегіальними органами закладу, а саме: педагогічною та методичною радами, батьківським активом, органами учнівського самоврядування, що відповідає сучасним суспільним вимогам щодо державно-громадського управління закладами освіти.

Розбудова освітнього менеджменту Центру здійснюється з урахуванням його двовекторної спрямованості (внутрішній/локальний і зовнішній/регіональний менеджмент), трирівності (стратегічний, технологічний, оперативний менеджмент) та етапності (діагностично-прогностичний, організаційний, програмно-проектувальний, контрольнo-корегувальний, оцінювальний, підсумковий), а також історично сформованої системи адміністративного моніторингу, результати якого регулярно висвітлюються на засіданнях педагогічної ради закладу.

Для подальшої розбудови освітнього менеджменту Центру важливими є:

- залучення всіх учасників організації освітнього процесу до новаційної діяльності як запоруки сталості процесів розвитку;
- поєднання можливостей адміністративного та методичного моніторингу для забезпечення контролю за якістю освіти;
- формування ефективної системи забезпечення і механізмів контролю академічної доброчесності учасників освітнього процесу;
- адекватне реагування на нові загрози, що потребують оперативного корегування роботи усіх/або окремих структурних підрозділів Центру;
- створення спільного механізму верифікації документів про освіту, виданих закладами позашкільної освіти області.

Не менш важливими напрямами роботи є апробація технологій освітньо-маркетингових досліджень та формування іміджу діяльності, діджиталізації управлінської діяльності, впровадження концепту «Позашкілля у смартфоні», формування дистанційних практик педагогічного менеджменту.

2.10. Розбудова внутрішньої системи забезпечення якості освіти

Внутрішня система забезпечення якості освіти Центру (ВСЗЯОЦ) сформована як комплекс процедур і заходів для контролю за ефективністю освітньої діяльності закладу, зокрема дотриманням положень чинного законодавства в галузі освіти, реалізацією Освітньої програми закладу, веденням ділової документації, здійсненням освітньої та методичної роботи, формуванням компетентностей здобувачів освіти, забезпеченням академічної доброчесності всіх учасників освітнього процесу; умовами та безпекою здійснення освітньої діяльності.

Розбудова ВСЗЯОЦ здійснюється у контекстах його діяльності як окремого комплексного закладу позашкільної освіти та закладу-лідера в регіональній системі позашкільної освіти, що мотивує до упровадження технологій сучасного освітнього менеджменту і відповідно до цього – визначення критеріїв оцінювання якості організаційно-координаційної та методичної роботи закладу в області.

В умовах воєнного та післявоєнного часу важливим для розбудови ВСЗЯОЦ є врахування особливостей організації роботи закладу, що зумовлюються підсиленням суспільних вимог щодо безпеки та збереження здоров'я учасників освітнього процесу; необхідністю діджиталізації управлінської, освітньої та методичної діяльності та уведенням в повсякденну практику дистанційних та змішаних форматів організації освітнього процесу; появою нових проблем і труднощів (організаційні, ресурсні, кадрові, ін.).

2.11. Контроль виконання та фінансове забезпечення Стратегії

Відстеження виконання положень *Стратегії функціонування і розвитку закладу*, аналіз результатів та (за потреби) коригування діяльності Центру забезпечується адміністрацією Центру.

Фінансове забезпечення Стратегії здійснюється з видатків обласного бюджету та передбачає можливість залучення позабюджетних надходжень (добровільні батьківські внески, спонсорська допомога, надання платних освітніх послуг, ін.), що не суперечитиме чинному законодавству.

Контроль за виконанням положень щодо функціонування і розвитку Центру як комплексного закладу позашкільної освіти, закладу-лідера (методико-координаційного і центру) в регіональній системі позашкільної освіти здійснюється в контексті:

- відповідності чинним нормативно-правовим документам у галузі освіти, зокрема позашкільної;
- виконання нормативно-правових актів щодо безпеки учасників освітнього процесу, створення безпечного освітнього середовища (наявність доступного й відповідно обладнаного сховища; дотримання інструкцій щодо техногенної та пожежної безпеки, ін.);
- виконання оперативно скорегованих відповідно до безпекової ситуації в області планів роботи Центру протягом визначеного Стратегією періоду.

3. РЕЗУЛЬТАТИВНА ЧАСТИНА

3.1. Очікувані результати освітньої діяльності закладу

Реалізація Стратегії забезпечить:

- *реалізацію права дітей та учнівської молоді на здобуття позашкільної освіти відповідно до їх здібностей, обдарувань, уподобань та інтересів; потреб у саморозвитку і самореалізації; запитів на соціалізацію і профорієнтацію у сфері вільного часу (відповідно до безпекових умов діяльності закладу);*
- *адаптованість соціально-педагогічної моделі та Освітньої програми діяльності закладу до реалій воєнного та післявоєнного стану в місті та області;*
- *належну якість позашкільної освіти, серед основних показників якої:*
 - *сформованість у здобувачів освіти компетентностей, визначених у профільних навчальних програмах відповідно до 0-III рівнів Національної рамки кваліфікацій та навичок дотримання академічної доброчесності;*
 - *громадянська інклюзія здобувачів освіти – залученість у процеси життєдіяльності громади (патріотичний, екологічний, гуманітарний, соціокультурний, фізкультурно-оздоровчий, спортивний, добродійний, волонтерський, ін. аспекти); вираженість їх національно-патріотичних поглядів та активної громадянської позиції;*
- *розбудову сформованих методичних моделей педагогічної діяльності, зокрема: з реалізації наскрізних програм, психолого-педагогічної підтримки здобувачів освіти, компенсаторної діяльності (освітній, виховний, соціалізуючий аспекти), розвитку обдарованостей дітей та учнівської молоді, музейної педагогіки, раннього творчого розвитку дитини, ін.;*
- *підтримку соціального статусу Центру як визнаного комплексного закладу позашкільної освіти та закладу-лідера в системі позашкільної освіти області; збереження його конкурентоспроможності у сфері освітніх послуг;*
- *розбудову позашкільного освітнього простору закладу, підвищення його безпечності, відкритості, доступності та якості цифрових ресурсів, здатності до розширення та збагачення соціальних зв'язків.*

3.2. Очікувані результати освітнього менеджменту в області

Реалізація Стратегії забезпечить:

маркетингова діяльність:

- позитивний імідж Центру як комплексного закладу позашкільної освіти та закладу-лідера в регіональній системі позашкільної освіти;
- дієвість сформованої системи інформування населення області про освітні можливості і досягнення ЗПО, обласні масові заходи, регіональні соціально-освітні, проєкти, соціальні ініціативи та їх результати;
- збереження в області стабільно високого соціального попиту на різні напрями і профілі позашкільної освіти;
- зацікавлення органів місцевого самоврядування і суспільних інституцій у постійній взаємодії з ЗПО для підготовки молодого покоління до життєдіяльності у реаліях воєнного і післявоєнного часу;

методико-координаційна діяльність:

- адекватність фактичним умовам і ресурсам ключових (організаційні, науково-методичні, технологічні) засад функціонування і розвитку позашкільної освіти в області, що гарантує:
 - охоплення позашкільною освітою значної частини дітей та учнівської молоді області;
 - різноманітність й результативність освітньої, масової, методичної роботи ЗПО;
 - високий рівень професійно-творчої взаємодії у педагогічній спільноті у позашкільному освітньому просторі області;
- актуальність змісту навчальних програм закладів позашкільної освіти, їх відповідність освітнім потребам дітей та учнівської молоді, реальним запитам їх батьків;
- багатосекторність, доступність й належну активність позашкільного освітнього web-простору (інформаційний, дидактичний, методичний, психологічний компоненти);

моніторингова діяльність:

- щорічний статистичний аналіз діяльності закладів позашкільної освіти області;
- регулярність висвітлення нових ідей, новацій, ініціатив, перспективних педагогічних практик (друковані та електронні публікації);
- сформованість у закладах позашкільної освіти області внутрішніх систем забезпечення якості освіти; ефективність упроваджених систем забезпечення та механізмів контролю академічної доброчесності;
- сформованість регіональної моделі верифікації документів (сертифікати, свідоцтва) про позашкільну освіту.

3.3. Супутні соціальні ефекти

Реалізація Стратегії матиме вплив на регіональний розвиток:

сфери охорони здоров'я:

- підвищення рівня валеологічної культури населення шляхом упровадження адекватних вимогам часу практик формування у молодого покоління навичок щодо:
 - збереження і зміцнення здоров'я;
 - здорового способу життя;
 - безпекової поведінки та домедичної допомоги у екстремальних ситуаціях;

сфер туризму, фізкультури і спорту:

- підвищення фізичної культури населення шляхом залучення дітей та їх батьків до різних форм фізичної активності (туризм та орієнтування, фітденс, степденс, спортивні родинні вікенди, геокешинг, квести, ін.);
- залучення дітей та молоді до сучасних соціальних спортивних рухів (плогін, ін.);
- фізичної підготовки молодого покоління до захисту Батьківщини;

сфери екології:

- підвищення рівня екологічної культури населення шляхом залучення здобувачів освіти та їх батьків до сучасних форм:
 - екологічного просвітництва (відео екологічних флешмобів, анімація, перформанси, ін.);
 - екологічної творчості (ландшафтний, садовий дизайн, ін.) та мейкерства (апсайклінг, ін.);
 - практичної природоохоронної діяльності (організація розплідників рослин, очищення територій, ін.);
 - екологічної рекреації (поєднання відпочинку з природоохоронною діяльністю, біогеокешинг);

сфери культури і мистецтв:

- поява нових практик театральної та музейної педагогіки, спрямованих на формування національної ідентичності зростаючої особистості;
- поширення практик мистецької партисипації (мистецьке «включення») шляхом залучення молодого покоління до створення нових муралів, інсталяцій; участь у мистецько-культурних акціях, ін.;

сфери виробництва:

- упровадження сучасних форм профорієнтації та допрофесійної освіти учнівської молоді для її підготовки до навчання у закладах профільної освіти, спеціалізованих підрозділах виробничих підприємств;
- привернення уваги місцевої влади та відповідального бізнесу до вирішення проблем організації допрофесійної освіти;

сфери суспільних відносин:

- сприяння утвердженню у соціумі сучасних концептів щодо відповідального батьківства, культури здоров'я та здорового способу життя, соціальної інклюзії та громадянсько-патріотичного виховання молодого покоління;
- підвищення обізнаності органів місцевої влади та населення області про освітні, виховні, соціалізуючі та профорієнтаційні можливості і потенціали сучасного позашкілля в умовах війни та післявоєнний період;
- підвищення активності Обласної ради старшокласників та органів учнівського самоврядування закладів освіти у процесах життєдіяльності місцевих громад;
- зацікавленість депутатів Сумської обласної ради та фахівців Сумської обласної державної адміністрації у різних напрямках співпраці з закладами позашкільної освіти області.

СЛОВНИК

Внутрішня система забезпечення якості освіти (ВСЗЯО) у закладі позашкільної освіти (ЗПО) – сукупність процедур і заходів для контролю ефективності освітньої діяльності закладу, дотримання норм чинного законодавства в галузі освіти, реалізації Освітньої програми закладу, формування компетентностей здобувачів освіти. Розробляється як інструмент управління якістю освіти та охоплює контроль за веденням документації, забезпеченням академічної доброчесності учасників освітнього процесу, освітньою та методичною роботою, умовами її здійснення (дотриманням вимог щодо безпеки та збереження здоров'я учасників освітнього процесу, запобігання дитячому травматизму та булінгу).

Репозитарій – інтернет-ресурс для зберігання web-публікацій.

Стратегія закладу позашкільної освіти – комплексний план розвитку, що визначає місію, візію, цілі та напрями діяльності закладу на певний період. Основними складовими Стратегії є: організація та управління діяльністю закладу, визначення напрямів освітньої, методичної, психолого-педагогічної діяльності. Положення Стратегії базуються на чинних нормативно-правових актах.

Управлінська діяльність у закладі позашкільної освіти – комплекс заходів, спрямованих на забезпечення ефективності функціонування і цілеспрямованість розвитку закладу, керівництво яким здійснює директор. Охоплює освітню, фінансово-господарську та іншу діяльність закладу. Серед основних завдань: планування, організація освітнього процесу, кадрове забезпечення та контроль. Управління діяльністю закладу базується на чинному законодавстві, зокрема на Законі України «Про позашкільну освіту» та статуті закладу.

Формування національної ідентичності – виховний процес, що сприяє усвідомленню дитиною себе як частини народу, прийняттю його традицій, культури, мови, історії та цінностей. Базується на емоційних зв'язках зі спільнотою, формує відчуття приналежності, гордості, гідності та готовності пов'язати свою долю з долею нації.

Цифрові освітні ресурси – цифрові навчальні матеріали (тексти, зображення, відео, анімація, інтерактивні завдання, вправи, ігри, ін.), інструменти для їх створення (онлайн-сервіси, браузерні програми, стільникові застосунки, ін.), ресурси для зберігання (хмарні ресурси, ін.), систематизації та використання (освітні платформи, сайти, ін.).

Методичне видання

**Стратегія функціонування і розвитку
Комунального закладу Сумської обласної ради – обласного центру
позашкільної освіти та роботи з талановитою молоддю
на 2026 – 2030 роки**

За заг. ред. к.п.н. Л. В. Тихенко

Укл. та упор. Л. М. Бондар, Н. В. Перепелиця

Суми: КЗ Сумської ОР – ОЦПО та РТМ

Суми, 2025-2006 н. р.

